

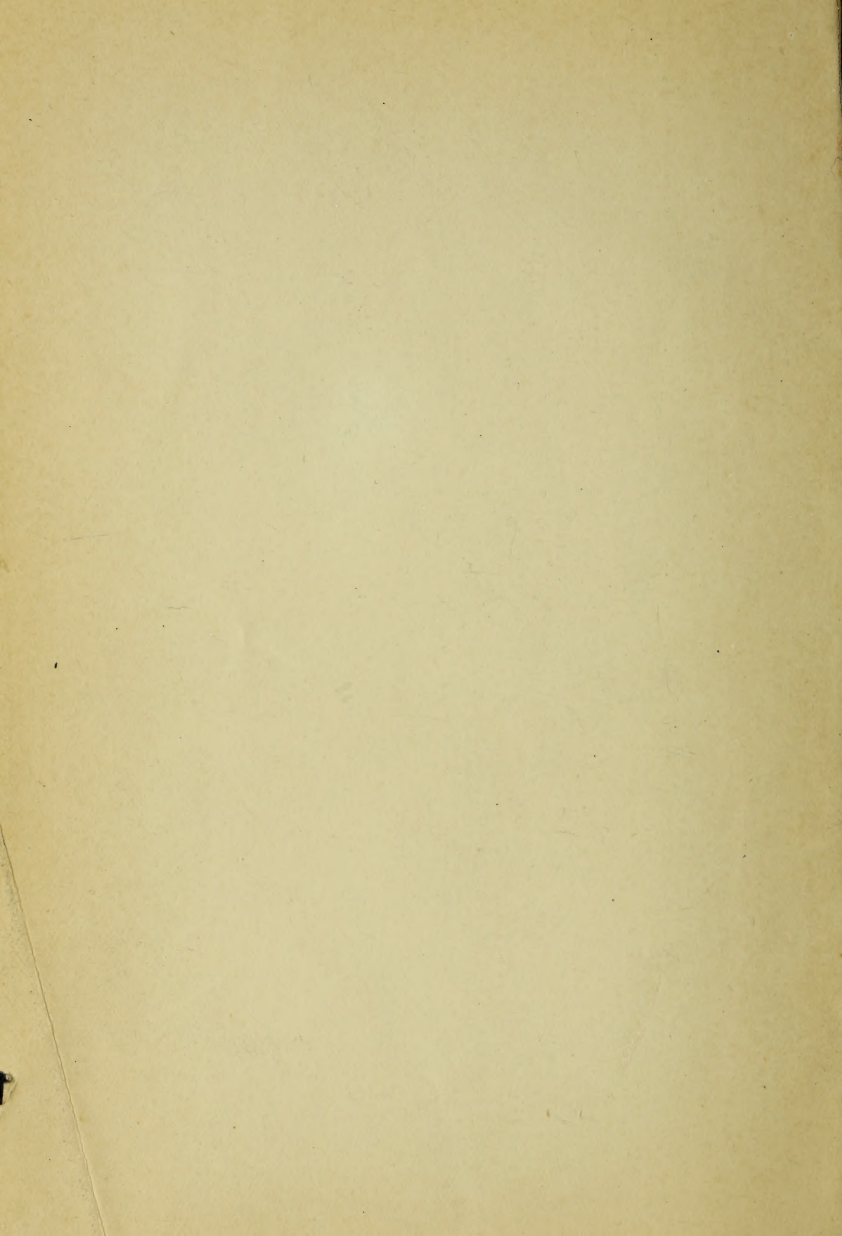
CORMAC

Ua Conaill

an t-ádhair pádraig ua duinnín
do ríob.



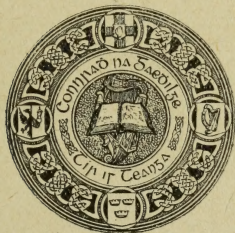




CORMAC UA CONAILL

—◆—
Sgéal báinear le hÉiríge Amac aSúr Oit-éannaó
Iarla na Dearmúman (A.D. 1579-1583).

—◆—
Leir an
Ait Aír Pádrais ua Duinnín,
Máistir na healaíonaí,
Ugáir an tRáma “Crieoam 7 Sorra,” Easairtóir
“Dotháin Uí Raílle,” 7c.



Air n-a cúir amac
45
CONNRAÓ NA SAEOILZE
i mBaile Átha Cliat.

1901.

PB 1399

.D 508

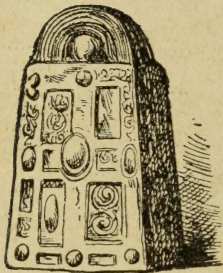
BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

265931

ΔΗ ΚΛΑΡ.

ΚΑΙΒΙΟΙ.		Λεάτανά.
I. Δη Τηρηζαιμεαέτ	1
II. Δς Τειέεαή ό'η μβάρ	12
III. Δη τατάέ	22
IV. Δη τυμαρ	30
V. Δη Ούνμαρβαό	35
VI. Δη τατάέ Δη βάν	45
VII. Coιιι τρέ τέιηό	49
VIII. Δη τιαρλα	55
IX. ρηίοή-ιοηαο Coήηαιότε Δη Δηό-Ταοιριζ	63
X. ι οΤρεαριβ ηα ηαρη	68
XI. Δη Γλεαηη	72
XII. Δη λέηη-Γζηορ	78
XIII. μαρβηαό ιαρλα ηα Θεαρμυηαη.	85
XIV. Θεηρεαό	88

23



Cormac Ua Conaill.



AN CÉAD AIT.

AN TARNGAIREACÉT.

I n-íoctar na reiread hãoire véas nuair bí gearraltaiḡ na Mumhan aḡ ríor-ḡruigín le Dain-ríogain Saḡrana, do bí buacail óḡ aḡ ḡabáil an bóḡair ioní Cíll Áinne ír Cárleán na Mainḡe 'na fuaímnear ó rḡoil. Do buail fear rḡoḡ-aoḡda i ḡcló bacaiḡ uime, ír do labair leir. Ba mímic céana do éonnaic ré an fear céadna i oḡiḡ a áḡar, ír uime rin d'aitín ré a ḡnúir ír a imḡeacét, acét níor b'eól do a ainm. "'Sead, a Córmaic Uí Conaill," ar an fear aoḡda, "an ḡruilir aḡ teaḡt ó rḡoil?" "Táim," ar Cormac. "Tá áḡar oḡm ḡo ḡruilir aḡ rḡrúdaḡ léiḡinn; ḡeḡḡair, ḡeallaim duit, ḡnó d'i rór, ír b'éaraḡ-ra ruo éiḡin duit ar a ḡréaḡair do éuro léiḡinn do éur cum críce." Tar éir na ḡfocal roim do ríad do'n tḡeandúine, d'aitíir ré do nó trí líne do rann le míre i n-áirde a éinn 'r a ḡoḡa, i ḡcár ḡur éuir ré ionḡnaḡ móir ar Córmaic, ír ḡur infíúé an buacail é ó céann ḡo talam ar fearḡ tamail.

"Innir dam aḡoir, a buacail léiḡeannta fáit-éirte," ar an reandúine, "an oḡuigeann tú na ḡruátra roim?" O'ḡreḡair Cormac ḡur aitín ré

beasán focal dár labair pé aét nár b'ar fógnam do
 túis pé cia bríḡ bí leó. “Tiocfaid an ní reo go léir
 cum cinn le linn do fáoḡail-re,” ar an reanúine,
 “ḡ fóf coimlíonfair féin móráin de.” Iar gclof na
 b'focal roin dó, éuir Cormac b'reir ruime 'na b'riaḡraib,
 ir do éap pé rún na rann roin do éraoib'ḡraoilead
 dá mb'féirir. Ar an inntinn rin d'aéuir ar an
 treanúine fíor-bríḡ na b'focal do éur i n-uimail dó.
 Ar dtúir d'eitḡ an reanóir go dána é, aét tar éir
 móráin tafaint d'aontuis na focail do rḡríobad i
 nouilleoḡs folaim bí i meafḡ leabair an buacalla
 aḡur an rḡríobinn do éabairt dó. D'fair Cormac le
 móir-ionḡnad, ir ní san raitéior, an lám énamác, éana,
 fáda úo an treanúine aḡ rḡríobad go mall ir go
 focair an rann ro:—

“ḡairḡídeac oirdearic leaḡta le feall,
 Oisreac aítireac taca na nḡall,
 Cuirad aḡ a éairtoib ceangailte i bpoll,
 Críoc le treib tar tuinn anall.”

Tar éir a éríocnúisḡte dó do túis pé an páiréar do'n
 buacall ir do éuir an enoc amaé de mar úine ar
 ḡealtaiḡ.

Do bí an rḡríobinn rúnac ro anoir 'na feib aḡ
 Cormac, ir ní fára bí a aighead go mbead fíor bríḡe
 na b'focal roin aige. Do túis pé ó comrád an trean-
 úine gur ba tarḡḡaireadé éigin iad ir ba minic
 poime rin do éuala pé tarḡḡaireadé ar ionnarbad na
 Saḡran ar éirinn; ir anoir do éreir pé gur do'n ní
 ééatna do éḡair na focail:

“Críoc le treib tar tuinn anall.”

Do réir an éraoib'ḡraoilde rin, do bí pé féin cum beir
 'na fear cumáctac aḡ ruadad na Saḡran tar tuinn.
 Do éuir rmuainead ná neite rin rḡleóndar neam-

cuibearac aip. Do lapaḍar a fúile le huabair. Ip
dearb ná maib don éaoi aige fíor cinnte d'faḡáil ar
an cúro eile do'n tarngairaeát ip nár b'eól do cia arb'
iad na fia dár éráct an fiann fúnaé úto, ip go
deimín ba cuma cia'rb' é an curad allmuraé do mill-
fíde dá ttabarfaḍ a oídead raoirpe ip ríotéáin
cum talman éitge.

Caḍ iad na rmuainte do ríe tré n-a aighead ag toul
a baile dó an tráctnóna roin? Ip uairpeac áro-aim-
neac do cuimniḡ ré ar an ḡlóir do bí le faḡáil aige.
Ip tapa cpoíde-luaimneac do cuir ré an bótar de.
Ip minic do léiḡ ré an fiann úto, ip do maéctnam ar
an bpiḡ do bí léi go roilbir, lán-trárhoa leir féin ip
leir an toman uile. Ar uairub, amac, do tḡaḍo
trom-tóct caúigéte ar a cpoíde, ip do rítead an
fíide ó n-a porḡaib i ḡcairib ag cuimneam dó ar a
ácair bóct ná bead 'ran mbaile roime, ná feaca
ré le rāda, ip do bí, dar leir, claoíote le ḡallaib.
“Dá mbeit m'ácair anoir romam,” ar ré leir féin,
“caíde an t-ácair do cuirpinn ar a cpoíde leir an
rḡéal ro! áct, fáiríor, ní feicfid ré go bnaḍ raoirpe
ar otipe ná neam-rpleácair ar ḡcperom!”

Do caít ré an cúro eile do'n lá roin go ciúin ag
maéctnam leir féin ip níor leir ré aip le muinntir a
éige go maib don ní ag déanam buairdearḡa dó ar
eagla go ḡcuirpead a mácair corḡ aip, ip go ḡcoing-
beócaḍ rí 'ran mbaile é ḡan éaoi do beit aige an
tarngairaeát do cóimlíonaḍ.

Ní mionḡaḍ ḡur cuir an t-óglac an oipead roin
rpéire 'ran fiann épúna úto; do bí a inntinn aibir
le léiḡeann ip le maéctnam; do léiḡ ré le tíoḡmar
reandair na héipeann ip an éagcóir do rinnead
uipci le ḡallaib; do léiḡ ré na bpiuighe do bí roir

na taoiriḡ ḡaeḡealaḡa ip ḡo ḡuis ré ḡo roilleip cao ḡo bī ar riubal aḡ na Saḡranaib an tan roin. ḡo ḡuis ré ḡur fuataḡar na taoiriḡ ḡaeḡealaḡa a céile níor mó ná ḡ'fuataḡar na Saḡranaib ip ḡur mīan leip na Saḡranaib an cpeirdeam Catoiliceal ḡo ḡiocoip ar éipinn ḡá mb'féirip. ḡá óige é, ḡo bī rúil aige le raḡa ḡo bpeicead re a ḡútcap raor ó bhuir na nḡall, ip ḡo cúip an tarḡḡaimealḡt ro an oipead roin mipeḡe aip ḡur léim a éipirde le hácap.

An tan pain ḡo bī ainm éilipe cumalḡal ḡ'ran típ, ip ba ḡána an taoiréal ḡo leómraḡ ḡul 'na haḡarḡ. Uime rin, ḡiḡ ḡo maib a lán mion-éogaḡ ip na plaḡaib éipeannaḡa féin ip annam ḡ'éipḡ ḡon 'ne aca amaḡ i ḡcoinnib na ḡainpíoga na nó i ḡcoinnib a ḡuine ionairḡ. ḡá n-éipeḡalḡ taoiréal éigip 'na ḡcoinnib ḡo éairḡealḡ ré coimearḡar le muinntip na héipeann éom maip le muinntip na ḡainpíoga. ḡo ḡeimip ip na neitib ḡo bain le coḡaḡ ba ḡeas le raḡ éipe mar ḡútcap coitḡeann ḡo élannaib ḡaeḡeal ip ḡo na plaḡaib ḡaeḡealaḡa; ip, ḡan ammar, ḡo lean na ḡaoina a bplala. ḡ'é lapla na ḡearmūman an taoiréal ba mó mipealḡ ip ppealḡ éum peparaim i na ḡaḡarḡ na nḡall ḡá maib i n'éipinn an tan roin. ḡ'é ḡo b'féarip éum páraim ḡo baip ḡiob ar na haḡmupánaib ḡo éparairḡ ḡo coitḡeann leip an ḡcpeirdeam Catoiliceal. ḡo ḡearḡuis Cormac, ní naḡ ionḡnaḡ, ḡurab é an clapla féin nó ḡuine éigip ḡá pḡor ḡo éomlionaḡ an tarḡḡaimealḡt. Alḡt bī pior aige ḡo maib an clapla ró-aorḡa ip naḡ ar róḡnam ḡo bī a éipḡe amaḡ aḡ ḡul éum cinn. ḡo éuimḡ ré láitḡealḡ ar Seagán, ḡearḡpáḡarip ḡo'n lapla. ḡi a pior aige ḡur ró-aibirḡ an inntinn ḡo bī aḡ Seagán ḡur b' pepar coráirḡeamail upruḡaralḡ é, ḡiḡ ná péalairḡ

ré maím é. Da mímic éana do míanuig cartheam do dhéanamh ari, aét anoir do síl ré ná maib rliže ar bié eile éum a éuro féin do'n tarngaireaét do éom-
 lionaó aét rponnaó ip mírneaó do éur ar an laoc oirdearic úto, ip zur tré éabair ip éomairle Séažán ip fá n-a éomairce do barzfairde ip do muazfairde na Sažranaiz ar fat ar fódaib fáil.

Ar an áóðar poin, 'ré comairle do éear ré dul žan maill aš triall ar an nžearaltaó cibé aít i n-a maib ré ašur a fáó leir žo maib ré féin ró-ullaím a éoil rin do leanmáint ašur a innrint to éom cinnite ip o'féaófaó, žan fior na tarngaireaéta do éabairt toó, an t-áóðar fá deara žur leaé a époirde ari le toócar ašur žur bpaé ré žo mbuaiópiró reiréan žan ampar fá deiréaó, ašur žur le n-a éabair ip le n-a éeaófair ip le épóóaét a éuallaéta do cuirpíde ionnarbaó ip ržairéaó, žan bailiužáó, žan pilleaó, ar Sažranaóaib ar talam émáirde na héiréann.

Ar eagla žo žcuirpéaó a máčair corš ari, dá n-in-neópaó re ói cao do bí ceapuižte aize, do leiz ré ari žo maib ré aš dul ar cuairt éum duine muinn-tearóa do bí 'na éomnairde leartiar aš a maib leabair láime žur móp a b'píú, ip do žeall toó é éum é o' ač-ržrióbaó. 'Nuair do bí ampar a máčair curta óe leir an ržéal poin do žluair éum riubail fá óéin éairleáin na Mainze óri o'airiž žo maib Séažán an žžearaltaiz aš žabáil na rližeáó rin ó'n Dainžean le rluaz móp cumaétaó do bailižeáó inr na dúčairižib iaráéta. Toó nó trí míle ón žCairleán do éonnaic ré aš teaét fá n-a óéin beažán marcaó. To síl ré, ní nári b'ionžnaó, žo b'péaófaó duine éižin oíob tuairpž Séažán an žžearaltaiz do éabairt toó, aét 'na éaob poin bí eagla ari žo mbpaéfairóir fáé a éupair.

Ar an ádhair roin ní féadair pé cao ba ceart dó a úeanaím ir bí pé ag tian-máctnaím leir féin 'nuair tángadar ruar leir.

Do labair ceann do na marcaéaiḃ go cnearda leir, ir d'fíarruiḡ de go muinntearḃa cá raiḃ pé ag toul. "Táim," ar Cormac, "ag toul tamall beas riar, aét b'áil liom bualaḃ um Seagán an Ğearaltaisḡ rui a n-iompócaimn cum baile." "Ní deacair rin tuit," ar an marcaé céadna, "óir atá Seagán féin i mears na bfeair ro; an bfuil aítne agat air?" "Tá go deimín," ar Cormac, "aét ní tré maḃairc rúil é. Tá tairḡ a cáile ar ruaid na héireann." "Tá go maít," ar an marcaé; "toisḡ anoir é ar an mbuidin reo má 'r féitir leat é." Tug an t-óglác gan maill rúil móir-otiméall na buirḃne rin agur ag infíúcaḃ go gáir an té bí ag cainnt leir adubairt, "Ir fhuirde é aítint má tá re láitḃeac, mar ní feicim don'ne annro ag fpeagairt dá cáil aét tú féin, a márcaisḡ uarail, ir má tá pé 'nar mears, amail a-deiur, ir tura an fear."

Ba gáiréúireac é Cormac, aét d'féadḃaḃ tuine beaḃ maol go leór Seagán an Ğearaltaisḡ do toḡaḃ ar an mbuidin rin mar ceann uirriatḃ. Fear caol áro do b'eaḃ é. Níor éur na bliadanta rór epomaḃ ann. Do maḃaḃ a rúile glara, gáira, doimne tḃriot. Bí uḡdarḃár i n-a féacaint. Ba taitḃeamac a gne ir ba mílir cnearda a mín-bmaḃra.

Bí an-ácar air gur toisḡ Cormac com tapa roin é, ar an bfuirinn go léir, agur ir gmanmaḃ adubairt, "Tá an ceart agat, a cara dílir. Cao tá uait ó'n nĞearaltaḃ?" Ir éarḡaḃ d' fpeagair Cormac go raiḃ náire air labairt le tuine com huaral, com honóireac roin ór comair an oirḃo rin do dáomib

iaράτα. Ar éloirint rin do'n ḡeapaltaḡ d'oprouiḡ ré do'n ḡcuid eile imḡealḡt roinne, ir do lean ré féin iad aḡ riubal ḡo mall ir Cormac le n'-air.

'Nuair do b'iodar ar éirtealḡt na marcaḡ, do fear Cormac ḡo hobann ar an mbótar, aḡur, aḡ iompóḡ cum an f'ir uarail, ir déada a duḡairt: "Ir mian liom riapraige d'iot, a éurairḡ éiróda, an b'puil re ceapuiḡḡte aḡat ar d'ir ir ar ḡcpeirdeamḡ do éornameḡ o ḡallaibḡ; an b'puil re ceapuiḡḡte aḡat ḡlan-ionnarbaḡḡ do éadairt ar na Saḡranaḡaibḡ ar iaḡaibḡ f'óda ir taoiriḡ na Mumhan d'adontuḡaḡḡ ir do éruinniḡaḡḡ i n-aḡairḡ a námaḡ?" Uí ionḡnaḡḡ móri ar ḡeaḡán 'nuair d'airiḡ re buaḡaill éomḡ h-óḡ roin aḡ cur ceirteann ḡcruairḡ air leir an oircaḡ roin dá r'iribḡ. Da léir d'ó ḡo raiḡb érióde aḡur aighealḡ an óiḡ-f'ir ar lapaḡ le ḡráḡḡ dá t'ir, ir d' f'p'eaḡair ḡo mall, "A éapa d'ilir mo érióde, b'éapaḡ m'anam ir anam na n'adaoine aḡá aḡ cabruḡaḡḡ liom cum mo d'útcár ir mo épeirdeamḡ do éornameḡ, ir cum ceart ir éoir mo éapaḡ i d'talamḡ Uéarmanan do fáoraḡḡ ó ḡéar-airc na n'Danar. Aḡt mo b'rón! mo éubairt! naḡ beaḡ an máit rin! Féal móri-d'itimḡeall, ná feiceann tu flaḡa éuige Ulaḡḡ ir éuige Mumhan ḡan beinn ar ar nḡleóḡaibḡ ir ḡan ruim i n-ar ḡcúir, aḡ f'aire ḡo b'puiḡḡb'ir'ir ḡreim oim-ra. Fíú ar n'adaoine féin, na Róirḡiḡ, na Darraiaḡ, ir Tiḡearna na Lice, táirḡ ḡo léir dar réanaḡḡ, nó le d'útcraḡḡt 'nar n-aḡairḡ. Ní feicim r'plannc r'olair t're rḡamall na daoirre ir na ceó-b'ruirde aḡá ar leaḡaḡḡ ar iaḡaibḡ na h'éir'eann." "Na d'airḡ rin," ar an buaḡaill, "ḡlac meanma. Uerḡ ionḡnaḡḡ oir, aḡt ḡeallaim-re d'uit ḡo mberḡ an lá leat fá d'eir'ealḡ, cióḡ duḡaḡḡ doilḡḡ do rḡéal anoir. Uéarḡar rḡeimle ir lán-ruaḡaḡḡ ar na Saḡranaḡaibḡ ar érióḡaibḡ éirḡe ir ní fáda ḡo d'ir rin.

Táim deimneac ar an méid rin, is creidim sup tura nó duine éigin doo' muinntir cuirfear fán orra. Acét glac mar comartha sup dá nírib atáim. So bfuilim as acéuirt ort mé a glacaó id' buidín i scár so bfeadóirinn cabruzaó leat cum an obair rin do cup cum cinn. Ná riarruis óiom cia an t-áobair ar a bfuilim cinnte ar an ní rin."

Dá méid dúil do bí as an nGearaltac fíor o' fásáil ar na rmuaintib do bí as rit i n-aighead an buacalla ní fuair pé ann féin é ceirtiuzaó mar do dian-coirg. Féadaint Cormaic is fuaim a gocta é; is cornuis láirthead ar tráct tar neitib eile. Da gearr do bí a scoirpáó ar bun 'nuair ba léir do sup duine eolaé, fáit-éirte so leór Cormac. Bí eolar maic aise ar feanóar a óútóair is ar an gcuma i n-a raib na flata deadóilte ó céile, nó as comeargar le céile an trát roin. Is lán-ácarac do gab an Gearaltac leir é; is ní luza an t-ácar do bí ar Cormac féin. An tráchnóna roin do rgríob pé cum a mácar mar leanar:—

"A mácar Óilir, a Cumainn mo Cléib—Is uairthead é is is ácarac rgríobaim eugat rgeala maite. Buidéacar le Dia táim fá deiréad ar tí beit i ttrearaid na n-arm fá bhratac na nGearaltac as tabairt rgeimle is fíor-ruagta ar na Sagranaid, is as cornam ar oirpe is ar gceidim le turrainn mo lám, is lem' anam, má' é toil Dé é. Cuiréann cuimne m'ácar, millte le Gallaid, náire oim ar beit com mall, com aimleirgeamail, as leanmairt 'na céimib. Deir an lá linn-ne, le congnam Dé. Slán leat, a mácar, a ghráó gil, ná sol deór, im' diairó.

"Mire do mac ró-urraimeamail ró-umal,

"Cormac Ua Conaill."

Le hordugaó ó Séagán Mac Gearailt do cuipeadó Cormac i bpoáir buacalla eile dáir b'ainm Éamonn Cléipead a com-aoir. B'éadtaé é cúrra an buacalla roin. Do págaó go hós é 'na úilleadé. Ó Séagana do b'ead a muinntir, ir i Saagana do rugaó é féin; táinig pé go héirinn i bpoáir buirne do cúir an Úainríogán anall cum na nGearaltaé do glanaó ar an tír. Adé níor lean pé an rluaó tar éir teadé anall dó. Do máir pé le déiric ir le hobair fá mar o'féad pé ar fead trí nó ceatáir do bliadnaib. Bí pé glie géar-cúipead, ir b'iongantac an t-eólar do bí aige ar neitib na tíre. Bí an oipead roin eólar aige ar rúnnaib na doaoipead sup b'firú leir é féin do cúir fá comairce p'prietent na Mumán; ir do glac an p'prietent a congnaim 'nuair ba léir dó go raib eólar a gnoá aige mar b'raadóir.

Tar éir a glacta leir an b'prietent bí pé lá i scoim'eadé buirne na Úainríogána bí ag dul ag cpeic 'r ag réabaó ir ag lozgaó fearann na nGearaltaé. O'págaóar 'na ndiaó é, ir teiceáóar com luac ir fuaraóar raóairc ar an námaio. Do tógaó Éamonn gan maill, ir do cuipeadó i ngéibinn é. Ar na b'peit i láóair Séagán an Gearaltaig do úearbuis pé sup de nam o'fan pé i ndiaó na buirne, go raib g'raín aige ar na Saaganaib ir ar an méio do éabruig leó; ir sup b'é bí uaio iao do úibiric ar faó ar éirinn. Do léig pé aih fóir go raib cpoirde-rún muinntire na Úainríogána aige—fior a gcuio aihm, fior nírc a rluaig, fior na comairle do ceapaóar le déirdeanaige. Meallta leir na clearaib rin do congnaib an Gearaltaé i n-a foáir féin é i ngéibinn neam-úaingean.

Níor b'iongnaó go ndéanfaó a leitéro rin muinntear-óar le Cormac; ir an éad lá i n-ar teagmuigeáóar

le céile ba céileamail cáirdreamail a scoimrád ir ba móir aca a céile roim rgarad dóib. Do léig Éamonn meón Cormaic go roilléir, ir ceap pé san mail dul i n-ácrann ann i scló éarad ir tír-grad-uigtheora; ir uime rin tar éir beannuigthe dó go blaroda milir dubairt: “Aét go deimín, tá caúgadh orm t’ feicirint annro id’ géimleac ag an nGearaltac.” “Im’ géimleac! ní géimleac mire, nó má ’r ead, tá mo coimeadó orm féin.” “’Sead, mar rin, ní le taob na Dainríogha tu?” “Taob na Dainríogha! cad a méarann tu? Ní fada ó bpiread na foirne agam ó luaidir a hainm—mire le taob na Dainríogha! go bfoiridó Dia orainn.” “’Sead, gab mo leat-réal. Féadfad-ra mar rin labairt san rscát leat. Bí easla orm roimac aét éim anoir go bfuadann tú an Dainríogha, ir teiteann mo éiab leat ’na taob roim. Fuadaim-pe an Dainríogha! Tá caúgadh orm nac ruo éigin eile níor treire na fuat atá agam tó; aét le conghaím Dé ní fada go n-éirreodair maidm eadrainn. Mearam-pe a cup i n-uimail oi nac féad-fairó pí marlad do tabairt dár scoirdeam ir léir-rghior do déanam ar ar n-daoinib san díol go rearb ar.” “San amhar, tuilleann pí é; aét tá daoine com holec léi ar an dtaob ro fairrige againn; an ppreident úo na Mumán, ir tuillead aca na hair-méodainn; aét dála an ppreident dá mbeit rior agat ar na clearaib diablaide atá meabruigthe aige cum na Gearaltaig do millead!”

Níor beag roim. Do ppreab croidé Cormaic. Do méar pe ’na aignead sup éornuig ceana comlíonad na tarngairdeata. “Agur an bfuil aithe agat-ra ar an bpreident,” ar pé. “Si, pí, tá, go ró-cinnté, ir tá tuillead le ráo agam, aét uair éigin eile.” Ir mar

rin do cúir Éamonn deiread le n-a gcomrád an lá
 roin ir d' fás Cormac ar buile cum tuillead eolair
 d' fásail ar rún-comairle áir ir fola an b'pripient
 uadhbairis úd. Da léir d'Éamonn go raib Cormac
 lán do rgleóndar ir nár deascair é meallad. Dála
 Cormaic iar rgarad le n-a éarair do luiḡ ré ar
 dian-máctnam cionnur do bí an cúir, do cúir a
 ériúe as bualaó, ir do bain cotlad na hoirde de,
 as dul ar asair. Bí anoir 'na ceannta duine ullam
 caoitreamail as a raib airne ar an b'pripient, ir dár
 b'eolac móran dá rúnairb. Bí ré cinnte gur ceapad
 Éamonn Cléireac cum an cúir rin do cúir cum cinn.



AN DARA hALT.

AS TEICEADÓ ó'n mbás.

Níor b'fada do'n beirt seo i gcaitheamh a céile nó gur cúir Éamonn rḡeala i ghaníor cum an íreiríent go raib ré cinnte go raib rún móir éigin as Cormac ná féadfaó a óiceall meallaó uairé ; ir go n-éalócaó ré leir, a leitéro seo do lá, dá gcuirfead an íreiríent garrad fear 'na scoinnib cum iad do tógáil go Corcaig.

'Nuair táinig an lá bí ceapuirḡte leó dubairt ré le Cormac go raib an-dúil aige sean-foctaraó t'feicirint bí cúig míle uata. Cúir rin ácar ar Cormac, óir ba mínic as labairt é ar an trean-foctaraó roin, ir ar an treanócar do bain leir ; asur ir grianmair do gluair-eadaí ar don cum riubail an máiríon roin ; ir ir móir-tuilltead do rḡeít cainnt Cormaic ar fead an bócaíir as tráct tar an naoim léir fóirḡnead ar otúir an foctaraó. ir ar an éairmirt bí roir ḡaeóealaib ir Danaraib 'na timceall. Ba rḡléiréad é as aítuir fearra na nḡaeóeal, 'nuair éonnacaóar éuca garrad marcaó as gneadaó an bócaíir go lán-luaó. Do léis Éamonn aír go raib eagla aír ríómpa ir éus ré iarráct ar teiceadó, áct do fear Cormac go dána i n-aḡaró na námaó. 'Nuair do éonnaic Éamonn é as feiteamh go fearaímaíl neam-eaglac leir na marcaócaib do ḡlac meanma, mar ó'eadó, t'fíll tar n-aír ir gan maíl do tógad iad ar don ir do coimeádaó i nḡeíbinn an oíóce rin i gcairleán na Mainḡe, nó go gcuirfirde lá ar n-a báraó go Corcaig iad.

CAIDÉ mar ar goil Cormac ; cao iad na hophaidhe do léig re ar ; caidé an toct bhróin ir uabair do táinig air 'nuair do mótuig ré é féin fá rmacét na náimad, ir d'aitin ré go raið bhoio 'na comáir nó ní bað méara fóp. Ní hamlaio bí ré las-éirioeac ná easlac roim an mbár ; acét sup émuas leir an raozal d'fásáil san an obair i n-a raið a méon go léir do ériochnuad. Do luig ré ar uall, as cáram díte a dúctair ériáirte céarda ir an éreirim do congair pí san teimeal san rpleadócar dá náimad.

Le gliocar iongantac do léig Éamonn air go raið a fámail rin do toct caúigíte air féin ir do cuiteadar an beirt ar muineal a céile, as caoi-gol go fuigead ir go daingean. Táinig buairdeart Éamuinn 'na mór-émitib air. “ An bfuil an rgeal mar rin ? ” deiradó ré, tar éir lán-toct uail do éur de, “ Mo bhrón ! ir beas a fáilear go raedó an lá orainn fá deiradó, acét glac mirneac, ir beio buaird asainn fóp. ” “ A cara díir, ” deiradó ré, ir a éainnt as leadó air le neart a ornad, “ bíod roighe asat. Tá Dia láirir, cumáctac, daonnactac ; ir eólac do an éuma i n-a bfuilimio. Bíod ar muinigín ar Dia. ” Le n-a leitéro rin do comrád do éiúnuið ré Cormac ir iad ar don dá n-ullmuadó féin cum toul go Corcais i otion-lacac gáirda an ípripident. Ir buairdearta ériáirte toirb do bí Cormac cé sup céil ré ar féad dá cumá. Acét dá aindeoin do rgeíteadar a ophaidhe 'r a éuro uail ar an doilgear do bí as érad a ériode san ruaimnear.

Lá breas rógmair do b'ead é ; bí an grian aró 'ran rpeir, ir a lán do órúct na maidne tiormuigíte 'nuair gluaireadar ar don ó Cairleán na Mainge. Bí a rúge le hair pléibte ir coilte ir loé áluinn Cille

hÁirne; do iar an sáman fógmair go lonnraic leacain na ngarb-énoc ir uirgíde na leacáin-loc; bí breacaó niamraic, dactamail, as teacé ar duilleabáir na scann ir na dtor ir do lion sué na n-éan an rpeir mórtimceall le binnear ceoil. Bí áro-rzáil na mórfleibte, baó dóig leat, as rnam ar an dtalam ióctaraic, nó as leagáó i mearg péir-éonnta loca léin. D'árouigeadaí céad énoc clúuigéte i bhracó maadaí poillreac a scinn ríogda dána go huabreac mar dáig as tógáil comairle ó n-a céile ir d'féadad ar anuar ar coilltib, ar aibnib, ar foctaraicáib, ar bailtib, go flaiteamail ir go mórdá. Ór áro, com fada ir ríoiéacó do maóric, do rgreac an ríolar as leacáó a rziatáin ir as eitill go lán-meair ó aill go cumair; ar an loc ba ruanmair an eala as rnam. Bí céad rrué dá maóó féin san raoraim tar suaimb na rleibte ir dá mburacó féin 'na scubar gléigeal i mearg cairrigib 'na rligió. Do péir leóitne rionnruar ó oileánáib boza, úra d'éirig go niamraic, ríor-glár, tré huét an uirge. Anro ir anhrúo d'feicreá raolcú le hulraic ocraig as déanam ar na coilltib; do réim an raó ir d' fpreagair an macalla tré rleairáib na lán-énoc.

Da maóric é do lionraó an croidé le hácar ir do ríorpaó an aigneacó cum dian-máctnam. Do cleacé Cormac an maóric roin ó bí re 'na leanb; ir ní hannam do éuir a ríor-áilne as tál na nroer é. Acé anoir do écar ré ná raib ré go deó arir cum a rúile do leacáó ar coilltib glara ná ar oileánáib úra Cille hÁirne. Ar uairib d' iarri ré ar a coimeádaíóib ceacó rearaim óir bí an toct caúigéte ró-érom ar a croidé. Arir ir arir eile do leacé ré a rúil ar an maóric do bí or a comair; ir ní le ráram folam

an té léir éitneamác duilleabair bog, glar, miamrac
na dtor ir fuaim ceolmair an uirge dá rceallaó péin
le dáradt ó éabó énuic; áct le croidé do éuair
buaideart ir donar dó péin ir do'n tír do ghráduis
ré. Do érac pé go raib a dúctar ar éruac millte
ir daor-éruide ir do éan go fíor-uaisneac an laoió
reo:—

slán le cill áirne.

Mo goin caioé an rmuíro reo as dúnaó ar mo éroidé,
Rinn' mo balla neam-láctmair ir d'fúis mé gan bríis,
Do ghríoruis mo fúile le dúctar é cum caoi,
Ir an rrué leacáta tius gairt dá múcaó ríorruide?

Caioé an rmuaineac ro élaoiéar mé ó máirín go
neón,

Ir do ríor-fuaidéann m'innntinn le mearbail bróin?
As cuimneam ar élaoin-éarraigé Danar ir gó,
Do rgríoréann mo ríe uaim gan caracó go deó.

Ir gorm iad na tonna ar éruac loca gíl léin,
'Sir boib iad do éora-ra, a muc-roir na n-éan!
Ir roib le cloirint é ronnaó na g-craob;
Áct mo doéar! ir roib duabac doréa mé!

Tá an t-óg-géir go ruaiméar as rnam ar an linn,
Ir glór glairí as gluairéacé trí bánraig ró-binn,
Tá leóitne as luargacó na ngéas n-úr 'ran éoil,
Áct ir ró-éas mo ruaiméar gan ácar a bím!

Na ráir-fir do doiré a gcuir róla i dtóir,
Ir i lán-éar na ngorm-élaideam gortacó tar róir—
Ir ráim é a gcólaó 'r ir roair fán éró,
Ir mo éracó ir mo éruaimn ná cólaim-re leó.

'Sé do énead éuir i bpéin mé, a talaímh mo éporde,
 Ir do bharḡadḡan san raoraím le haicme reo an fill,
 Do ḡreacḡadḡan ir do réabḡadḡan le lairaí ir clairdeam,
 Ir mo éreacḡan ir mé i nḡéibinn, 'r san cnearuḡadḡan ar
 do óic.

Adt, a éara, ḡlac meanma!—b'féirir le Críort
 ḡo bpreabḡadḡan éugainn ḡarraḡadḡan 'on ḡréis-fuil úo fír,
 Le fearḡadḡan a n-araí san éirínn, san teimeal,
 Ad ḡrearuḡadḡan na nḡanar, 'r dá léir-éuir tar tuinn.

Slán, plán leat, a léin-loc na b'féiré nḡorim n-úr,
 leanḡadḡan áitne do rḡéim' mé ḡo 'táirdeat-ra 'ran
 úir,

Ná raib cáim ar do pléibḡadḡan ná béim ar duilleabar,
 Cíod fánaḡadḡan i ḡcáim mé im' éraoḡadḡan le búir.

A talaímh na n-éan mbinn, na ḡraoḡadḡan n-úr, san clár,
 Ir raḡadḡan san réim duit, san éim mar ba ḡnát.
 Fá rḡamall, i nḡar-époro, san éile, san páirt,
 'Sé do éarḡadḡan 'r do réabḡadḡan do léanuḡadḡan mo lá.

O'fanaḡadḡan an oíḡe rín i ḡcill áirne; ir ar maíḡadḡan
 lá' na báraḡadḡan bíḡadḡan ad ḡruḡadḡan arír éum Corcaige.
 Ar raḡadḡan an bḡadḡan do rinne ré buairdearḡadḡan do Cormac
 ir éuir ré móir-ionḡadḡan ar, an luigeat do meabruḡadḡan
 na daoine an olúḡadḡan-éuirre bí rómpa, ir méro a n-áḡadḡan
 'nuair o'amaḡadḡan ḡarraḡadḡan an ípḡadḡan, ir 'nuair
 éualḡadḡan an buair bí leḡadḡan do déirdeanaḡadḡan. Do éuarḡadḡan
 a nḡarḡadḡan 'r a rḡreacḡadḡan tré n-a éporde mar bíḡadḡan
 ḡaoite. Bí eḡadḡan cinnte ar muinntir a óúḡadḡan réin
 aise, ir níḡadḡan éreḡadḡan ḡo raib ḡráḡadḡan aca ar rmaḡadḡan na
 nḡadḡan do éugadḡan marḡadḡan laeteamail dá ḡreirdeam;
 ir beairḡadḡan ré i n-a aiseḡadḡan ḡurab é reo bríḡadḡan bí leir an

lúctáir rin : “ Ní féidir linn rlabrad na n-eacdrann do bhréad, ir uime rin ir cōir dūinn cur ruar leir, cōm maic ir d’féadofam.”

Uí milleán aige orra i ttaob a n-earbairē meanman ir mihniġe lé’r mearadair nār b’féidir leō rlabrad a ndaoirre do bhréad. Ua truaġ leir éirteacēt le muinntir Ċarrēaiġ, le muinntir Ċaoim, le muinntir ōonnēada, aġ liúiriġ do’n ĩrperdent zo ġut-ārto ir zo dēatla, cé ġur briaē ré ġur fuaēadair ’na ġcoiōēte é féin ir an ōainriōġain do ċuir ċuca é, ir aġ labairt zo nimneac neam-ēruaiġméileac i ġcoinnib an lairila ūto do fēaraim zo fēaramail i n-aġairō na nġall.

aġ rmuaineac ir aġ maētnam mar rin dō, ċuir tuine do’n ġarrairō i n-uimail dō zo maib re i ġCorcaig —mar bī a mēabair aġ oibruġad cōm dian roin nār mōtuirġ re an lá aġ pleamnuġad uairō. Acēt ir ġearr zo ttaug maōarē na caēraē ir fuaim na ttaucal ċuige féin é. Do cuirēad fá ġlarairē láiēraē an beirt i ġcaēair Ċorcaigē.

Fad do bīōdar ar aon i bpoēair a céile fá cōmairce an ġearalraig do briaē ēamonn ar cōmraē Ċormaic amail adubramair zo maib ruo éigin ar bun aġ na ġearalraēairē, zo maib rúil aca zo maġad an lá ar na Saġranairē zo acēumair, ir zo maib congnam éigin nār ċuirġ ré ’na nġaor; acēt níor féad ré a ċuilleac eōlar d’faġail uairō, dā méro a ġliocar. D’innir re do’n ĩrperdent ar aicēin ré, ir do rinne reirean mōrān do’n eōlar roin. Ir é a řil ré zo maōadair aġ reicēam le cabair o dūēaiġ éigin tar leir, ir ġur ġēair zo mbeac neart aca coġad dian dōiōġbālaē do ċuir ar aġairō. D’ortuirġ ré Cormac ’na láēair, ir cēirtig é i ttaob řún-cōmairle na nġearalraē, acēt níor řreāġair Cormac focal dār řiarruirġ ré dē. Do

bádhair pé pianta géara aitheada air, aét ní faib bñis 'na glóir. Níor bain an trom-badhairt rin síos ar. Fá deireadó bí bhreudó ar an bhpoisne as an bhpreiðent go móir-móir ó táinig sad lá rgeala níor meara 'ná a céile ó Cúigeadó Mumán; ip dearbuis pé go scaitpeadó an t-óglác rgeiteadó ar nún-comairle na bhlaic nó bár aitheadé t'fulaing.

1 mearg na scoimeadóiré bí fear do muinntir Éaoim—Diarmaid ba hainm úd—asá faib báir móir le Cormac. 'Nuair t'airis pé orduadó an bhpreiðent do ceap pé a tóideall do déanam cum é do fáradó; fiú a anam do tabhairt ar a fion, dá mbeit gábadó leir. 'Nuair do bí pé as toul i n-aécumairpeadé do'n lá i n-a faib Cormac le croadó do leis pé air sup b'fada leir uair an lá roin i n-a ttabairte ar an gcladóaire ógláig rin an ídeadó do bí ró-tuillte aige. Ar maidin an lae úd do cuair pé go móc go beas-áruir an óig-géiblis cum a láma do ceangal.

Ar fear na hainmire reo go léir ril Cormac ná faib don éaoi éalóir aige ip do bí re lán-fáradó bár t'fághail; ip 'nuair t'orghail Mac Uí Éaoim dofar a beas-áruir, an maidin roin, ba tpuaisgméileadé an fáradó ar ar luigeadóar a fáile. Bí an géibleadé ar a glúnaib as suiré go ciúin ip go rocair. 'Nuair t'airis pé an dofar dá orghailt, ip an fear as teadé irteadé, t'iompuis pé a ceann ip adubairt. "Seadó, tángair cum cabruadó liom le haíaró mo báir. Níl catu-ghadó orim go bhfuilim as toul ar an fáradó eile, aét adomuisim go bhfuil bhón ip duaircear orim i ngeall ar anacraib an tfaogail reo. Ip íomda obair máit do ceapar a cúir cum cinn aét anoir, fáiríor géar, tá deireadó lem' cúir oibre go bráé."

"Lean mo comairle-re," ar Mac Uí Éaoim "asur i

gcionn uaire do élog béarao raor ó'n ngéibinn reo tú; áct caiteirí beic ullaí ip san léigean do rmuaintib doon tróirt roin teaáct' nar gcoinnib. Táim-re cum do lámá do ceangal, áct éirdeann tú go b'féadair an ceangal ro do b'preató áct é do bualaó i gcoinnib na talman nó earraio éigin éruaio; beio doiar na háite i n-a b'puil an éroc san glar. Ar b'gairt uaim-re, b'ip do geit ceangal do lám, ip teic com mear ip ip féioir leat go 'otí an doiar. Raádo-ra ar tóir ad' diaio, san amhar, agur 'nuair béao ar an otaob 'muig do'n doiar dúnpao é i 'otreo na beio pé péio le horgailt im' diaio; ip dá péir rin beio an fiadóac ar paó eadpaimn péin ar 'otúir; ip 'nuair beimio tamail maic ó'n gcaóair béarao tuilleao o'pouigete 'uic."

Cuir an éainnt rin móir-iongnaó ar Córmac, áct 'daicín pé ar imteaáct ip ar féacaint an fip eile go raib pé dá ríuib, go mórmóir 'nuair do éonnaic pé go raib an ceangal mar adubairt pé, ip 'ó'fill a móir-óócar na tuile ar a aigheao; do b'éigin do ríneao ar an o'talam le lagacair; bí gac o'plac dá éorp ar ball-épic, ip do pic caire deóir ó n-a porgailb. Níor éaire do'n éoimeádaioe péin; do múc a éuro ornaó a ur-labra; níor fan tácaó 'na ballaib ip do éuit pé ar nóir leinó bliáona, le neair a éumao.

Bí érocáó com coitéeann roin i gCorcaig an tan roin nar bailig móran daoine cum féacaint ar b'ar Córmac. Níor móir an t-iongnaó do pinneoó de. Áct do cuir an p'p'ident r'gála éuige go bun na éroice go maicrío de 'ó dá r'gáic'p'eo pé ar rúnaió na n'gearaltaó. 'Ó'féac Córmac ar an teaácaire go tarcairneac ip baó 'óig leat ar a éainnt ip ar a féacaint go raib rún éigin aige baó móir a b'fíu.

Aéit má bí ba léir do'n teac̄taíre go scoingsbeócaó ré speim aip, ip d'imt̄is ré aip go neam̄-r̄árta. B́i gárta móir-otim̄ceall as fáire go caoiteam̄ail a faib̄ as toul ar a gair̄. B́i a gcoir̄óte níor mó leir an ngeibleac̄ ná b́raic̄reá, ac̄t b́éigin doib̄ fanm̄aint rocaip ip gan a gcuir̄ t̄ruaige do t̄airbeánaó ór com̄aip na ndaoine. Má bí fear̄ ann asá faib̄ mac 'ran mbaile i ndeallraó Cormaic ip dearb̄ sup̄ goill an raóare poin̄ aip, ac̄t b́éigin do a fúile do t̄ior-mu gáó i ganf̄ior, ip léigean dá cum̄a b́ru gáó ar a éir̄óte féin.

T̄us Mac Uí Caoim̄ an géibleac̄ go bun an r̄gáláin, ip ba beas nár̄ m̄ic̄ro do beic̄ as toul i n-áir̄oe mar̄ do bí an r̄gálánaó go neam̄-foiḡideac̄ as feic̄eam̄ leir. Do b́agair̄ an coimeádaíre ar an óglac̄ ip d'iompuiḡ uair̄ó cum̄ féac̄aint an faib̄ na cláir̄ cur̄ta go daingean i t̄otalam̄. Do ḡeit, d'air̄ugeaó fuaim̄ iarainn; bí an ceangal r̄gaoilte, ip Cormac as déanam̄ ar an doipar 'na lán-mic̄! Mar̄ béaó t̄raoídeac̄t aip, do ḡeill an doipar do, ip do p̄reab̄ re amaó ip ar go b́raic̄ leir. Do lean an coimeádaíre é, ip níor̄ gábaó do léigean aip go faib̄ deabaó aip, mar̄ ba míre Cormac 'ná a díceall. Mar̄ do ceapaó leó do t̄ún ré an doipar 'na díar̄o i t̄reó ná féaópaíre é d'or̄gailt gan moill.

'Nuair̄ do bíodaip tuair̄im le dá míle ó'n gCātaip do ḡlaod̄ais an Caoim̄ac̄ cum̄ Cormaic gan mic̄ com̄ meap̄ poin̄ óip bí ré féin ḡeall le beic̄ t̄raoóta, ip a a gáir̄ do t̄abaip̄t poin̄ ó t̄uair̄ ar feaó tamail. I gcionn míle eile t̄ubair̄t ré leir r̄taó ip as féac̄aint tim̄ceall doib̄ connacaódaip, nó f̄ileadaip go b́reacaódaip, foipeann m̄ar̄caó as teac̄t ar a loip̄ go lán-tapa. Gan mail̄ nóimint do f̄leam̄nuiḡeadaip ip teac̄ i r̄gioból ip le t̄reim̄pe do p̄reabaódaip ar loóta as

ταρραϊνς αν ορειμπε 'να ποιαρο. Ουαοαοαρ ζο οαιης-
ean i βρολαε i βρεαρ υρ το βι αρ αν λοετα.

Νιορ ειαη μαρ ριν τοιβ ρά αναιτε ιρ βυαλαο εροιθε
'νουαιρ ο'αιηζεαοαρ ρυαιη να ζσαρall ιρ λαιερεαο το
ρταο βυρθεαν μαρκαε ορ κομαιρ αν τιζε λε η-αρ βαιη αν
ρζιοβολ. Ουαιρο να μαρκαης ιρτεαε ιρ το ουαρτουηζεα-
οαρ αν τεαε ο βυη ζο βαρρ ζαν ταιρθε αρ βιε. Νι
ρμιβ ιρτις αν ταν ροιη αετ ρεαν-θεαν βοοαρ να ρεαο-
ραο τυαιρρς το εαβαιρτ τοιβ αρ αον' ηε. Ρά θεηρεαο
εαηγεαοαρ ζο οτι αν ρζιοβολ ιρ βι θεαλημαη ηεαη-
οιοζβαλαε αρ ζαε υιλε ηι ανη. Οβι ζαε ηι ζο ροκαρ
ιρ ζο ciuin αετ εροιθε να βρεαρ αρ αν λοετα. "Νι'λ
ρμιαο ανη ρο αρ αον τρλιζιρο," αρ ουιηε οο'η ζαρρμαιο, ας
ζεαρ-ηηφιυεαο αν τρεομρ αορκα υρο. "Ταηη ciηητε
ζο βρμυιλο ηηρ αν τις ριη αμυης," αρ ουιηε ειλε αα, "ναε
οτυζαοαρ ρά θεαρ η αν ρζαηηραο βι αρ αν τρεαη-εαηηης
υρο, αρ εαζλα ζο ηβεαρρμαιο ορμρ?" "Ιρ cυμα ηιομ-
ρα ροιη," αρ ρεαρ ειλε, "το ουαρτουηζεαμαρ αν τεαε
ροιη ζο ηιοη, εεαηα, ιρ ηι αον ηαιε ουιηη ουλ ηιορ
οεηηε αιρ. Ιητιζμιρ ορμηηη, β'ρειοιρ ζο βρμυιλο
ροημηηηηη." Αρ αν βρκαλ ροιη το εαραοαρ ταρ η-αιρ;
ιρ i ζ-αιοηηη οο ηο τρμ ηεομαηταρθε βιοοαρ αρ εηρ-
τεαετ



AN TREAS AIT

AN TACÁC.

Tar éir tamaili bíg na díaró rin do éogair an
beirt ar an locta le céile, agus ir é rún do ceapadar
fanmáint mar a maðadar gan corraíde go tuitim na
hoiróce. Ir corra, cráirte bíodar 'nuair do toirniúg
rolar an lae ar rðairéad fá ðeiréad, ir do éuit doir-
éadar ar an treomra doib úo, i gcuma na féaróá
do lám rínte d'feicrint. Ir rocáir d'éirig an beirt;
éuiréadar an ðréimpe mar a maib pé, ir tángadar
éum talmán. Ir tapar do ðruir an Caomác go dtí
an doirar, ir airéad do fáctuiúg pé a éeann amác 'ir
ró-mear d'iompuig pé ar a fáil ir duhairt le Corrac:
"lean mé."

Do lean Corrac gan síos agus ir tapar bíodar
ar don arír ag ríor-rúé trearna na tíre. Do líon
trom-rðamall doiréadar an rpeir móir-ótimcéall dé
rúo éum ríubail iao le míre iongántac tré féar nglar,
tré éoirce, tar éoiracáib, tar ruairótib, tar aibnib
meara, láirpe, ina maib uirge go rlinneánáib orra, gan
rop, gan leirge. Do luigéadar orra ir gan ríor aca
cá maib a n-ágar, dé go maib an Caomác cinnte go
maðadar ag ðruiróim ó'n gCaáir. Fá ðeiréad do
rtaðadar, agus ir tñáirte teirce do éairéadar iao
féin ar an ótalam. Ann ran d'áeruirgeadar le céile
a gcaróga i gcar ná h-airnéócairde iao ir ceapadar
gurr mírto doib imneam do déanam ar díon éigin
d'faáail go maroin.

Uime rin, i gcló bacac gan fuicín ó garró-rín na

hoiróce do buaireadar go cnearda doimh boctáin do tárta 'na rligiú i n-aice rriota i mearg ardo-éirann ngeas-cluatar. Ar dtúir níor rreagrad; aét ar mbualad arír ir arír doib níor déine, d'arraigead zut uatbárad leartiz adubairt: "Cia hé rin? Tar irtead." D'orrad an Caomac an doimh, ir ní zan raitéior é, ir irtead leó ar don go haim-leirgeamail.

I bfiór-lár an treompia dár orrad an doimh roin, bi fear 'na fearam i n-a raib doirde iongantad. Da dúb é a aghaid; bi meagal rada fearóige air; bi a forraide bog toiad ir ba fiadain rgeóinteamail na rúile do leat-foirigead rúta. Bí an teine ar an tteinteán nac mói caitte ir le n-a hair bean rgot-dorad ag ruidhe ag ruidáil. D'iomruig rí a ceann 'nuair a táinig na deórad irtead ir tar éir iad d'infúad go zear, do lean rí dá hobair. "Cia hia rí-ré, nó cad tá uaid?" ar an zut mar tóirnead do éuir rzanhrad ceana orra. "Ir bacaid boéta rinn-ne," ar an Caomac, "ar ar éuit an oiróce zairb ro zan díon, zan ruitin, zan biaó, zan díg, ó cailleamar ar rlighe. Táimio lag le hocmar. I n-ainm Dé tabair dúinn ruitin go maidin, ir beagán éigin le n-ite." "Tátaoi i n-aghaid na Dairríogha," ar an zut éadad céadna. "Ní ruitimio ag déanam adadim 'na coinnib," ar an Caomac. "Tá an éroé ró-mait dá námadaid," ar an zut, "ir go zcrióchnuigtear iad uile uiréi; aét orruiró cum na teinead; a Cáit, raig ruo éigin le n-ite." Do tóirigead na focail reo cum na mná; ir d'éirig rí láirnead 'na fearam ir éuar i reompia beag pá leit. I zcionn tamail do éar rí le harán mine coirce, ir beagán éirg, ir do éuir ar boir beag i láair na mbacac le hair na teinead, ir anrpoir do éuar rí ag iarraid bainne doib.

B'i an-túil ag an mbeirt 'ran mbiað tar éir
 a gcuid anró ir tiorḡa. Do fear an t-atac i
 leatḡaib ar fear na haimpne ir gan focail ar,
 acḡ mar a cuinead ceirt orḡa, cao ar iad, nó cao do
 b' ainm doib, nó mar roin. Da léir doib nár éireo
 ré focail adubradar, ir éainis lán-faitcior orḡa.
 Acḡ b' éigin doib a gcuid faitcior do ceilt com maic
 ir b' féidir leó. B'i a lán do'n oirde caitte nuair
 adubairt an t-atac leó go garb-ḡoḡac é féin do
 leanmáint ir fácuig ré go tara ríompa i reompa
 léir-dorḡa; ir neam-éneard do deimnis ré doib go
 maib don leabair amáin anroin 'na gcómar, ir
 o'fás plán aca, do tún an doiar 'na diair, ir do
 cuirḡlar air go daingean.

Nuair o'airis Mac Uí Caoim fuaim na heórac ag
 daingniugad an doiar do ceir a mírneac, ir o'éirig
 orḡad cum a béil; acḡ níor géill ré oá cum, ir do
 coirḡ an b'ion-ḡloḡar 'na rḡorḡaig. Do cuarḡuigeadar
 móir-otimceall 'ran doirḡadar; ir ó b'i an reompa beag
 níor deacair a maib ann do rḡrúḡad. Níor labradar
 acḡ i gcógarib ciúine. O'airigeadar suḡ an acaig
 ag tóḡail comairle, dar leó, ó n-a mnaoi—acḡ níor
 b'féidir leó na focail do cuirint. Úradadar, amac,
 gur orḡa féin do b'i an coirte. Níor fás an Caoimac
 poll ná ball 'ran treompa gan cuarḡac go maib ré
 cinnte ná maib duine 'na beairḡ ann acḡ iad ardon.
 Do buail rean-compa uime nár orḡlad le fear ir nár
 úcuigead ir doca maib. Tar éir beir a b'rad ag
 útumáil níor ceagmuis leir acḡ cirtaḡa ar éir-
 teacáib ar b'i ré ar tí léigean do 'nuair do mócuig
 re ruo éigin ag p'rocaḡ a méir ir do tarraing ré
 amac go focair gearr-clairdeam lán-faobrac. Do
 fín ré an clairdeam ro ar an leabair fá'n éadac le

hair na háite ina raið re le luige. Ann roin do luigeadar ar don ar an leabairò i n-a sguio éadaiḡ. Ní cum codalta, amác, cé go rabadar tuirreac tnaíte tar éir an lae. Aét do coirḡ faitéior iadad na rúl orca. Do luig an Caomác ar an taob amuisḡ ir a élardeam ullaím le n-a láim. Do rin Cormac é féin leartig. Níor labrad ḡios eatorca.

Ói an oirde aḡ dul tarra go mall, ir fá òeiréad do éiuinḡ an éainnt 'ran treomra eile, ir ní raið fuaim le cloirint ar fuaid an tige. Aét ní raið Mac Uí Caomí párdá i n-a aighead. U' fáda uairò é. Ói eolar maié aige ar rúnaið carcar ir ar élearaið coimeádaróte; ir ní raið a óroó-amrap san fáé an tan roin.

Tar éir uair a élog 'na luige mar rin doib do éaimḡ néal beaḡ polair tré ionad na heórac 'ran dorar. Níor caillead an comarca roin ar Mac Uí Caomí ir do ḡlac pé a élardeam go olúé 'na láim. Do ḡeit d'iompuigead an eóair, d'orḡluigead an dorar, ir láirreac bí an t-aéac 'ran treomra. Ói polar ir rlabrad iarainn i láim leir; bí arim raobair 'na láim eile. U'uaigneac é trom-foéram an dorair aḡ dúnad 'na óiairò. Do cairbeáin an polar do'n Caomác mí-plaét an treomra i n-ar éair pé an oiréad roin do'n oirde—a pálaéar, a ḡrannaéct, na ballairde aḡ lobad le haoir ir le plíce, an t-urplár oréoiḡte, tolluigéte, aét ní ar na neitib rin do rmuaimḡ pé anoir. Com luac ir éonnaic pé an t-arim raobair i láim an aéaiḡ do pñeab pé ar a éoraið mar pñeabfad leóman, ir éug foḡa dá élardeam ar láim an aéaiḡ i n-a raið an polar. U'éigin do roin le neart tinnir a ḡreim do bogad. Do múcad an éoinneal ir do éor-nuig a nolúé-fuirre ir a ḡ-coimearḡar fá óúr-

rḡamallaiḃ na hoirdce. ʒan moill noimeint do ruḡ
 an Caomac ar an rlabrad ip do ceangail ʒo doct
 lámá an aḡaiḡ leir; do epom an t-aḡac ar oibruḡad
 ʒo dian le n-a coraiḃ ip inr an iomparḡail do buail
 buille ar Cormac do leaḡ i ʒcoinnib an balla é aḡ
 rḡreadaḡ le pian. 'Nuair a táinig an t-óglac cuige
 féin do cuarouiḡ ré an talam ip fuair ré an
 claiḡeam do raiḡ an Caomac uair 'ran bfuirre;
 ip leir an arim roin b'féitir leir an t-aḡac
 do coimead rocair raiḡ bítear aḡ ceangailt a
 cor.

An tan moctuiḡ an t-aḡac ʒo raiḡtar aḡ ceangailt
 a cor ip ná raiḡ don caoi éaluiḡte aige do rḡreao
 ré ʒo huatbárac mar do rḡreaoḡraḡ tarb do ʒéar-
 ʒoinriḡe. aḡt ní raiḡ maítear 'na ʒlór. Tar éir
 é féin do cor le arto-béiciḡ do luiḡ ré ar aḡcairt
 orḡa léigean do féin, ná raiḡ ré cum don oioḡbála
 do úéanam doib, ʒo rḡiúrócaḡ ré iad ʒo háit i n-a
 mbéitir rlan, ʒo raiḡ a lán eolair aige do oirreao
 doib ʒo móir. Ip beaḡ an toiraḡ tuḡ an Caomac ar
 aḡt raiḡruige ʒo dána de cia nóir a bfuirḡbriḡr polar.
 Do ʒlaoiḡ an t-aḡac cum na mná polar do ta-
 bairt cuca. Ip ró-ʒearr ʒo oḡáinig rí ʒo oḡí an
 doira ip coinneal ar laraḡ 'na lám. Do epic rí le
 hanaitc ip uamain nuair do connaic rí an treo bí ar
 an aḡac aḡur ip rḡuairḡméileac do iarr rí ar Mac Uí
 Caoim é tabairt ʒo oḡí an teine bí 'ran treompá eile
 ʒo léiḡreao ré a rḡior de. Do aontuiḡ Mac Uí Caoim
 ip tar éir a lán unrairt do ríneao an trean-fear ar
 comair na teineao com cnearda le huan.

'Nuair do bí a namair fá deireao fá 'na rmaḡt,
 do orḡuiḡ an Caomac do Cormac ʒreap coḡalta do
 tóḡail do'ponn beic ullam neartmar i n-aḡair do an lae

bí rómpa. Tar éir dulcum ruain don óglác d'éirig
 réir-coinpáid idir an beirt eile le hair na teinead.
 Do beartuig an Caomác nár mírde do anoir a eadtra
 féin ir eadtra Cormaic d'innrint do'n aca. D'éirt
 reirean go ríor-ionumail ir anoir ir air do énead re
 go truaigmeilead. Da huaigneac é ruaim a flabhaird
 'nuair a tusaó iarract ar na deora teóga bí ag
 rílead le n-a fúilib do ceilt le n-a garb-lám.
 D'fair an Caomác zac cor do cúir pé de ir tuig pé
 ó na comarctaid buaidbearta roin go raib pé ag cur
 ruime 'na rgeal. Dá bríg rin tar éir críochnuigte
 do d' aca cúir pé ar a rgeal féin d'innrint ir a cúir i
 n-umail do cao 'na taob gur cúir an t-eadtra an
 oiread roin bróin air. Tar éir lán-toct cauiigte
 do cúir dá críoch do'n aca ir na cairí deor do
 taoraga ar a fúilib adubairt mar leanar:

“Aca rgeal eadtae agam-ra, leir, aet ir mian
 liom é do giorruaga. Giordear orm Doimnall Dub.
 Bior tamall i tcearaid na ngearaltae; ir da mímie
 mé ag coimearagar fá n-a mbraatae; aet lá ir mé ag
 déanam críche le hair Eocaille do rgioba mé óm'
 buidin go hobann le garraid do muinntir na Dain-
 ríogha. Feall-beart do bead i, ir dóig liom. Do
 rugaó mé i lácair an íreirvent.

“Dagair reirean an críoch orm muna n-inneorainn do
 rún éigin do beartuig pé beir agam; ir rór, do geall
 pé móran raibbur dam dá ndéanrainn a toil. Ní
 bfuair re gíog aram ir fá deiread bítear cum
 mé do críoch aet le congnam coimeadomde éigin
 teidear. D'fada dam ag riubal ó ait go háit i gan-
 ríor. Fá deiread do ríochuigear inr an cúinne uais-
 nigí seo. Do rinne mo bean amac anro mé ir tá pí
 im' ríochair ó roin. Tá roinnt air agam ir leó roin ir

le neart mo lám do chornuigeap mé féin go dtí reo. Ní head, ná go bfuairhead amac mé. Anoir ir arís do bhuir irteac orm i meadóin oirde cladaíri ar tí mo ceann do bheir go dtí an pperivent, aét níor fill fear innte an rgeil díob. Ir deimín sup ceapap go maabbar-re ar an teactac céadna asur ir é do ceapap rib do millead com maic leó. Aét bíobbar-re ró-luad dam, ir tá átar orm na taob, óir do bead caúgádo orm tar éir buir gcuro folá do dhorcad.”

Do éireo an Caomac zac focal dári labair pé. Aét ba maic leir eolar d'raááil ar don ní amáin. “Caó'n-a taob,” ar pé le Doimnall Dub, “a bfuilir as panmáint i gcontabairt marí ro? Ná feiceann tú ná bead maic id' arim 'ná id' neart anoét. Ir éigin duic beir claoirde luad nó mall.” “D'féitir sup baoir atá im' coimeádo anro,” ar Doimnall, “aét ní fuilim gan dócar éigin le panmáint anro go mbuairpinn buille tubairteac ar an namáid inr an áit reo mar a bfuil pé com tréan roin. D'féitir go bfuil rún éigin 'na teannta roin asam, aét ní hé reo an t-am é léigean amac.”

Da éian ó éuaró Cormac do coúlad, aét do dúirig an éainnt é ir do phead pé'n-a fuirde ir as rearam as doim ar treompá d'airig re deiread comráid na beirte eile, ir do éuir ar élor as dian-máctnam é. “Asur an bfuil duine eile mar míre?” ar pé leir féin, “áir-aimneac, lán-dócarac, ir zac beart as dul 'na éoinnib, ir é com fáda roin as iomarpááil leir an mbár.” Do goill a éuir máctnam com triom roin air sup léig pé rgead ar. Ar éloirint a goá ir tara bí an Caomac 'na teannta ir do bmaic láithead cao do bí air. Do rus pé ar lám air, ir do rus i látar an áraig é do bí ceangailte ir rinte trearna

an teinteáin. Ua gearr an maill eadtra Domnall do
flánuzaó do Cormac. Ir fá deiread do tuigeadar
a ttriúr a céile.

Do rgailead Domnall ir do fuir pé go fára le
hair na teinead 'na bfoair. 'Sí comairle do ceapad
leó anroin Domnall do dul le na scoir. Uí Dom-
nall féin ullam cum a éion dá gcuir róiḡ asur an-
fóiḡ do glacaó; ir níor b'iongnad go noubairt Cormac
lán do rgleótar gur gearr go mbéad rgeala maite
aca, ir nár b' fára ó baile an té eabarócaó go móir le
hobair raoruiḡte na héireann. U'féidir gur ril
Domnall gur fáir do labair ir gur tós pé an tarin-
gairleadt roin éuige féin. Ir é mún do ceapadar a
ttriúr dul gan moill go tútaig na nGearaltaó ir
buille éigin do bualaó dá mb'féidir i n-agaíó an
námas. Do punne Domnall rocpuzad dá mnaoi fat
do bead pé amuis, ir do gluairadar a ttriúr cum
riubail ar maidin go deiredeiread go cric na
nGearaltaó.



AN CEATRAMAÓ NAIT.

AN TURAS.

Ar maidin lá'ri n-a báraó do luigeadóar oirta a ttriúr go mall ir go reáchnaíail tré gleanntaib na hAbann Móire. Ar uairib do congbádar le céile ar easla roim námaro, ir ar uairib do rgaradóar ó céile ar feadó tamall ar easla go ttabarparide fá deara iad. U' éigin dóib go minic beit gan lón ar easla dá poláctarócaó ríad é go mbear-tairde go hobann oirta; ir b'éigin dóib coolaó inr na coilltib do tárla 'na rligiú. Ir amlaio d'fáiréad an beirt dopta gac re tamall do'n oitce i gcuma go mbead coolaó na hoitce ar fao ag Cormac.

Ói an érioc tré n-ar gábadar millte, rgrí-orta tar fóir. Ói gairt coince ir éruinneáca na gcorair earair, nó lorguigte gan bpiú. Ói na tigte ar lári, na dóirre ir na taobáin bpiute, an óion im-tigte leir an nsaioit; ói na daoine boéta léir bain na tigte reo 'na reicriúraib ag rearam ar taob bóair ir ag crit le fuáct gan balcairib gan biaó gan oig, nó bailigte fá géagaib na gcrann, nó, fóir, ag cuapóac ruo éigin bainfead an t-ocpar oioó tré garradóaib loitigte ir tré móirféaraib tub-loirgte Da truaigméileac an raóarc na páirtí beaga boéta tarlomnoéta gan lúe 'na mballaib, gan rmeitde 'na ngnúirib, gan uaim gpiinn ná céoil 'na mbéalaib, gan rúgnaó ar bánraib mar ba gnaé, acé 'na píománaig ruiugte fann ag bailiugaó na neanntós nó ag ruidé coir ballaide fuar ir gan piú na coirídeáca aca.

Bí an t-arthar, áit nár loiteadó le teimíó é, as
 aibiuḡadó ip as bpeacaó zo lán-méar. I n-áiteannaib
 bí pé zearrta ip curta i bpolac pul a bpuaroeócaó
 muinntear an ózaió é, ip bí fir as fairne zac lá ar
 na mullaócaib móir-otimóeall. O'fairéadar na za-
 báltaióe a mbólaóct ló ip oióce, ip níor beartuḡ
 don'ne zup b'firú uair do élois a beata ná a máoin.
 Bí na daoine as pasáil báir zo tiuḡ le hocpar ip le
 hanró ip zo minic ní maib don ne' cum ias o' aónacaó.
 Níor b'annaím le feicpint ablaóca leat-lobta ar
 óruim talman ptoilta ar a céile le zadaraió.
 Níor b'annaím le feicpint páirtí óza bailiḡte tim-
 óeall na n-ablac pain dá n-ite zo cíocpac ip as píor-
 bpuigean le céile 'na otaob. Do leat an báp asur
 an t-ocpar daol-bpat bpióin ar ppéir ip ar éalam. Ní
 maib péir na zóta daonna i otis ná záir na n-éan i
 scoill le cloirint lá zpuanmair foḡmair ar feaó mílte
 do'n trliḡró.

Tráénóna áirite do bíodar inr an tír ioir fuinte
 na hdbann Móire ip an toileán. Do táinig móir-
 féiréadó zaoite ip fearéainne orca zo hobann do
 pinn' oióce do'n lá. Láiréac baili bí na bóirpe zo
 léir pá éile ip na ppuóair móir-otimóeall do bí i
 noirs nac móir ar maidin anoir 'na otuilitib móra
 as cur a nglór i zcén. Ar uairib do lap an ppéir
 le pplanncaib lonnraóca, ip 'na noiaró o'airiḡti
 foóram uaóbárac tóirniḡ as zluairéaóct, as fil-
 leaó, ip as aic-filleaó ioir na pléibtib mar fuaim
 ózaió na n-aóac. Bí an triúr anoir pluó ipteaó
 zo otí an cpoiceann, ip a zcuio balcairí óom
 trom poin le pluóán zup óeacair oóib riubal; 'na
 foóair rin bíodar las-bpiózác ó éporzác an lae, ip
 ba mírio oóib imfníom do óéannaím ar fuicín éisín

CORMAC UA CONAILL.

O'fagáil i gcomhair na hoirdce do bí anoir ag tuitim
 go dub-rsamallaé ar múir ip ar éalam. Ag maétnam
 ar an éruaid-éirte rin doib do connacadar of a
 gcomhair teac gabáltairde ar áro le hair an bóctair;
 bí na ballairde zealta le haol, ip bí oion cluémair
 feargair ar larmuis; acé ní móran eile bí le
 feircint 'na timceall do cuiread fonn ar luét riubail
 tul irteac cum a rgrir do léigean doib. Bí ba ip
 capail i bfeairann le hair an tige ag baint rgráit na
 gcládtac dá céile mar comairce ó'n anrad.

Do tógadar comairle a céile an raáair ip teac
 ag iarraid doin na hoirdce. Agus ip i comairle do
 ceardadar, o'lon meon amáin, tul fá oéin an tige,
 gur b'feair beit i gcontabairt báir ó námaro ná
 eanmairt go fuar, flué, fann, fá garb-fín na
 oirdce. Nuair a tángadar go dtí an dorar, do
 fuaradar leat-orgailte é, ip cuadadar irteac gan
 cuiread, gan iarraid. Oidair com flué, com fuar
 roin, com teirce le lagadar ip le hocrar go dtiocrad
 truaé doib i gcoirdce a námaro féin, dá éruaid-
 coirdce neam-éruaidméilige é. Acé cibé eagla bí
 ortá roim muinntir an tige níor lean ré i b'rad doib.
 Do bí fear o'air timceall an dá ficead, ip a bean
 móran níor óige ip ceáir leanb 'na ruidle le hair
 teinead do lar ór a gcomair go poillreac ip go
 feargair ar an teinntéin, gan beann aca ar an anrad
 do bí ag réabad tor ip ag tréan-luargad coillte
 larmuis. Oéirig fear an tige ip a bean i n-éinfeacé
 ip cuireadar fáilte rómpa le huprain ip le cnear-
 daé. Do labair an Caomac láirreac ip dubairt gur
 deoiróite iad do bí ag tul i gcéin ip go maib ré
 do donar ortá garb-anrad do b'reit ortá inr an áit
 fiadain neam-oionmair roin, ip go mbeoir buideac

go deó dá ttabarraidir dóib ceat fanamha fá
 óion an tige go maidin. Do bí ré cum a cuilleat
 o'airfir 'nuair cuir fear an tige corz air as máó go
 maib céat fáilte nómpa, ir gan maill do sunneat gac
 ar b'féidir cum cabruigíte leó. Do luis fear an
 tige ir a bean ar bheir teineat do cómuzaó cum a
 gcuid éadais go tíormuzaó. Níor b'raoá gur fuid-
 eadar na deóraidíte cum bíó, do hullmuigead le
 deitinear, acé bíodar, 'na óiaíó rin, mílir rozáil, tar
 éir a gcuid rzíir ir anró. Uí Cormac com lag roin gur
 b'éigin do dul do cóolaó gan moill. O'fan an beirt
 eile go ceann i b'rao do'n oíóce as comráó le
 muinntir an tige. Da mílir rubáilceat a gcomráó
 le céile, acé níor tarrainz don'ne aca cuige cúrra an
 cózaíó ná don fud éile ar a mbeir áiteam nó dá
 céadpaíó. Fuair Cormac leabaíó i reómra beas
 i mbarri an tige, ir do códail an beirt eile i reómra
 fá leir. Tar éir dul do cóolaó don beirt o'airigeadar
 muinntir an tige go gnoctac as ullmuzaó bíó, dar leó,
 do deóraidíteib éigin eile do táinig cúca i lár nahoíóce.

Tar éir tamail do ciúinig an teac ar fao acé níor
 fás roin an Caomac gan eagla go n-imteócaó fud
 éigin ar Córmac. Níor óún fúil leir, cé gur páim do
 códail an t-acac le n'air. Le neart a neam-fuaimhir
 o'éirig ré 'na fuidhe go rocair, ir o'éaluis go ciúin
 'ran dorcaodar go dorar an treómra i n-a maib Cormac.
 O'éirt ré ar fearó tamail as an dorar ir o'airig go
 roilleir ornaíde ir gearán an óglais. O'orgail ré an
 dorar. Ní maib rplannc rolaip 'ran treómra. Do
 táinig cuit-eagla air as déanam ar an leabaíó do.
 Ir gearr gur lámuis ré duine éigin as tabairt
 iarracé ar fear na leapaó do táctat. Do ríreao
 an t-óglac le pian. Do fuz an Caomac ar an té bí

ὁ δὲ ἐλάττω. Νίον λαβράδαρ γίος λε ἑίλε ἀέτ του ἰ
 n-ἀέριαν ἰ n-ἀ ἑίλε ἰ n-ἰαν-ῥυῖρε. Ἴνυαι το ἑορνήϊς
 Κορμακ ἀρ ῥερεαδῶ το βος ἀν ῥάβαιρε τῶ ῥεῖν,
 το ῥερε ἀρ ῥεῖν ἀρ λάμῃαιβ ἀν ἑαοῖμαῖς, ἰρ ἀμαέ ἀν
 τορῃαρ λειρ ῥαν τορῃεαδῃρ ἰρ νίον ῥίλλ ὁ ῥοῖν. ἀρ
 μαῖοῖν nῖ ῥαῖβ ἀ ἑυαῖρῃς λε ῥαῖῃλ. Ὅο ἑυῖτ
 Κορμακ ἰ λαῖαέαρ ἰρ ὁῖμῃῖς κυῖννε na hoῖῃce ῥῖν
 ἀρ ῥαῖ ἀρ ἀ ῃεαδῃρ, ἰρ βῃῖῖῖν τοῖn βῃῖῖτ εῖτε
 ῖλυαῖρεαέτ ἐυῖν ῥῖυβῃῖλ ἰρ ἑ ὁῖῥαῖῃλ ῃna n-ῖοῖαῖῃ ῥῖντε
 ἀρ λῃαῖαῖῃ ἰ ὃῖῖαδῃρ, τῖνν τε τῖῖοβῃῖῃῖεαέ.



AN CÚIGEADÓ NAIT.

AN TÚNMAIBHÁD.

Da éúin cúmra an máidean í—mar ip gnáct i noiaib
anraib—i n-ar gluar an Caomac agur Domnall cum
riubail. D'airigeadar sup teic an tlapla go Stiab
Mip, agur ip é ceapadar dul ag tiall air ip dá
mb'féoiri congnam éigin do tabairt dó. Bí a rlige
i dooraé tré péirib pléibe, ip tré muadtaib úra, boza;
aét i gceann tamall d'imtígeadar le fánair tré
talam rairibin 'na raib an féar minn-áir, ip gan duine
cum a gearra, ná bó ná capall cum a érapta. Mór-
otimceall bí an fmaó loirgte ip na tigte bhirte
irteac ip comairtaíde air ip gorta i gac aon ball. Do
tángadar go mbaile beag bí go cairgte i gclúro fá
gualainn pléibe, aét ní raib do daoinib le feicint
larmuig aét fíor-beagán, ip oira roin bí oimó com
dubad, com doib rin sup dóig leat ná raib focal 'na
bpluic. Uata roin d'airig an beirt go raib an rgeal
go dona tar bairi ag an lapla, sup éreig a cáirde é.
ip go raib a buidean go léir nac mór rgarpte, sup
b'éigin do dul i bpolaé, ip nár b'fíor cá raib pé an tan
roin. Dubraó leo i n'foáir rin go raib mór-cuir
airig tarraingte ar a ceann, nár b'féoiri leir lean-
mairt do'n éogaó feara, ip go raib muinntir na
Dainpíogna ag déanam a gcoirde-díeill cum gneim
do bheit air beó nó marb.

Níor b'ionann an cuma inar éogaóar araon an rgeal
ro. Do'n Caomac ba geall le rógarit báir é. Níor fan
preab mirrige 'na éroirde. Bí deiread leir an muimigin

rin ar cúip a tóútcáir do múin Cormac dó. Do éuinínis ré láitread ar Cormac, ar a féadaint fearamail i gclo leinb, ar a tian-máctnam, ar a folar-migneadó—ar gac ar rmuainis ré, gac ar ceap ré—fearoa gan tapa, gan bpiḡ; ar Cormac anoir go tpeit le héagsuar, ir flabna na daoipre níor dainsne as brugaó ir as milleadó a tóútcáir tólip. Oó! dá mbeit pior anoir aise an tpeó bí ar an Iapla boct, caité mar a tuitread ré i mbrón, cao iao na rpioraio do tiorcaó air, cao iao na horpáide do bainpíde ó épioide ar!

Dála tómnail níor b'iao roin na rmuainte do pié 'na aigneadó ar éloipint an rgeil rin dó. Ir deimín go paité púil aise go mbuaróread cúip an Iapla fá deireadó. B'fada as teiceadó ó'n oligeadó é, ir dá mbuaróread an clapla ní béadó baogal air. Aét anoir ó éuaró an lá ar an Iapla ní paité tóion na tearmann aise roim muintir na Dainpíogha. 'Na ceannta roin, do cnuadóadó a épioide leir an fuil do tóipit ré i meadóon oitche fuar, tórcá, le hair na rpióca uaignige úo i gConnrae Corcaig. Ní paité anoir don leirge air roim gniomaircaib pola, ir dá mbeit réin do énearócaíde a cógubair leir an airgeao do bí geallta don té marbócaó an clapla, ir níor b'fada an móill air ceapadó in a aigneadó ionao comnarócte an Iapla t'fagáil amaé, ir, dá mb'féitir, an ceann do baint de, ir an móp-éuro airgíto rin do tuilleam. Ar an áobair roin t'oir ré tó com maít ir t'oir ré do'n éaomac pior do beit aise ar áit foluigíte an Iapla ir dá mb'féitir beit 'na pún.

Do bí an Caomac géar-éuireadó go leór ir bí eólar maít aise ar cúiparóib an traogail, ir cé nár aitin ré go cinnte na rmuainte bí i n-aigneadó an pír eile, do mótuig ré go paité puo éigin as déanam buairéarta

tó. Ó comairtáib beasa ná hairéodáó tuine eile do
 bpat ré so raió ruó éigin neam-fozanta ar bun aige.
 Dála Domnail do beartuis ré sur léig an Caomác
 a meón mar do léasrá rairéar; asur ip mar roin, san
 iontaoib aca ar a céile, do gluaréadar orca. Níor
 b'ionghaó sur ceip a gcuid comráio orca. Do tan-
 gadao i ndeiread an tráctóna roin so tig órda ip do
 éuaóadar irteac i gcomair na hoiróce, mar ní raió anoip
 easla orca roim na daoimib. Do fuidéadar le hair
 na teinead mar ba gnaó do luó riuóail; bí a lán
 eile do deómaróitib ann mómpa ip do fuidéadar 'na
 mearf.

Ní raió focal ar an aca; do éuit a éion do'n éainnt
 cum an Caomáig; acó níor b'iozmar ná aibig do labair,
 mar ba gnaó leip. Bí tráct eatorca ar an gcozaó do
 bí anoip geall le beic crioónuigce, ip ar pápla éigin
 o'airgead so deideanaó—so raió na Spáinnig as
 teacó so cuantaib an Daingín cum cabairuigce leip
 an larla. Do labair tuine éigin ar ionaó foluigce
 an larla. “Ó máire, so gcaóruigó Dia leip,” ar
 fear rmutac teann 'ran gcúinne, “cibé ball i n-a
 bfuil ré. Ní béairtar so deó air, rin é mo éuairim.
 Táim deimneac ná fuil fear 'ran Múmain inoiu do
 cealgfaó i lámáib a námaó é dá b'razaó ré na mílte
 púnt ar an mbeirt roin. Cionnó o'féarfaó don'ne
 cuimne ar an gcuaó dopta onórac roin do leazaó
 ar lár? Táim cinnte, dá mbeic fíor asam so raió
 don'ne com holt ran 'ran dútaig reo, so mallaóóé-
 ainn an b'réam ar ar fáramar so léip.” “Mair an
 buacail,” ar fear caol duó do fuidó ar an otaó
 tal do'n teimó, “caoi an éainnt rin ort mar rin?
 Ná hinnir dam-ra é. Tá aicne máir asam-ra ort, a
 mic mo éroide. Ní cealgfa-ra an tarla, ní déanra

leir, a ropaire bíteamnaig, ní déanpá! Tá a fíor
 ašam. ‘Do déanpá máire! Táim cinnte go ndíolpá an
 tlacla i mbárac ar luac na ‘oige!’” “Do díolpáinn?
 an ndíolpáinn, máire? Cá’ bhfíor duit-re rin? ‘Tugair
 do ‘dearg-éiteac; ní ceart ná cóir duit a léiteo rin
 do’ armuacán do ‘carad liom.” “I’r ‘dóig liom gur cinte
 duit éirteacé i’r a fár-fíor atá ašainn go léir cao
 do ‘deanpá ar aigeac.” “Tá a fíor ašaid, an bhfuil
 fíor?” ar an fear eile, dá bualaó le buille dá ‘dorn
 do leas riar ar an uhlár é, i’r do ‘cúir a fíon aš
 tabairt fola i gcairib.

Ar an gníomh roin ‘éirig gleó eatorpá i gcoit-
 ceann, gac ‘duine aš cabrušac le n-a muinntir féin.
 Dála an ‘Caomáig níor ‘cabruig fé le haon taob, acé
 aš iarraid ‘ríotcána do ‘deanam eatorpá. Acé níor
 mar roin do’n ašac, do luis fé ar bhreac i’r ar
 bualaó i’r ar méabac móir-‘otimceall, i’r aš cabrušac
 gan ršac leir an bhfar teann do buail an ‘ceao
 buille, i’r aš ná raib acé beašán cum a ‘coranta.
 Acé buaid neart i’r lúe an ašac ar a raib ‘na ašaid;
 i’r ‘nuair bíodar go léir rmacúigce aige rinneac
 ‘ríotcáin eatorpá i’r ní gan fuil do beic ‘dortuigce i’r
 enáma leóinte, ar gac taob.

‘Cúir gníomarpá an ašac an oíde rin buaidneart
 móir ar a ‘compánae. ‘D’pollur gur námaio do’n lacla
 do ‘cornáin fé, i’r b’ole an comarpá aie-é; acé do’fan
 fé go ciúin i’r do léig fé a ‘cúir ašmair bhrušac ar a
 ‘croidé féin.

Níor ‘corš an bhruigean a gcuio muinntearair ar
 rac i’r tar éir ‘ríotcáin do ‘deanam luiséadar ar
 ‘cainnt arúir i gcuima gur ‘dóig leat ná raib focal
 eatorpá maí.

‘Bí a lán do’n oíde ‘caíte ‘nuair do ‘cairbeáin an

feair órda an ruainlior dóib. Do bí feompa beag cum cotalta as sac tuine. Nuair do tairbeáinead a feompa do Mac Uí Caoim do beartuis ré go raib an t-atac as zear-infiúad a ionaid ruain ip na háiteanna bí le n'air, acé nior léis ré air go b'acairó ré é, ip do r'zariatar go ciúin ip go cnearda le céile i zcomair na hoirdce. Acé t'airin Mac Uí Caoim ná raib ait cotalta do na deóraióctib ar pad ip sur b'éigin do cuio aca ruidce coip na teinead go maidin. Ar an ád'bar roin tar éip tamail, cad do pinne ré acé pleamnuzad amac ar a feompa féin, ip a ráó le tuine dóib ro bí as panmairt ruar go mb'feáip leip féin i b'pad ruidce coip na teinead ip go b'réatpad reirean cotlad 'na feompa 'na ionad. D'adontuis an feair eile go háctarac, asur ip ciúin rocaip do pinne ré an feompa amac, ip ó bí tuipre ó'n mb'ruisgin air ip ráim an cotlad do tuit 'na t'iom-néalair air zan mail.

Do luis Domnall Dub ar a leabair, acé ní cum cotalta é. Do maétnaim ip do cuimnis ré ar céad ní do bain leip an puo ba méara leip—cionnor do marbócad ré nó beairpad ré 'na beacair ar an larla? Nior b'ruipre an zníom roin ar don ruzit, acé anoir bí contabairt roime nár meabruis ré go oí reo. Do b'rac ré go raib o'roc-am'par céana as Mac Uí Caoim air, 7 tar éip beart na hoirdce reo b'pollur sur léis ré a méon. Dá n-éireocad an Caomac ar a leabair ar maidin do znát ní feardair ré ná go n-iompócad ré air ip marbócad ré é, nó go zcuirfead ruar tuine éigin eile cum a déanta. An n-éireocad ré ar maidin? Ba contabairtác an znó é, bí an oiread roin daoine 'na timceall ip do tuit ré amac leip an oiread roin an oirdce rin. Acé caifear tabairt fá'n

obair rin. Do fear an Caomac 'na fliúir; ba dub-
rghamall ar a folar é; ba ním a beataó é; caitpear
cor do luige air; dá n-imteoáó pé plán ar an otig
rin ir dá rroicfeadó pé ionad foluighe an larla beaó
veirfeadó le n-a ghnó. 'Na teannta roin do teartuig
airgead uairó ir do connaic pé an oirde rin móran
airgto as an gCaomac 'nuair a glan pé leir an bfeap
órda. Níor b'féidir do a comairle a cur cum cinn
gan airgead ir caitpear airgead do folátar.

As dian-máctnam mar roin dó, bhir amac a raió
riabain neam-éruaigmeileac i n-a aighead, ir níor
b'fada go raió pé ceapuirge aige an gnióm do déanam.
Do rus pé ar an rghian do bí cairghe i bfolac 'na
cuio éadaig ir léir doirt pé meactairde pola go minic
ceana i meadóó dub doirda na hoirde le hair na
rhocta úo, mar nár b'annam do bain pé a námair do
éireoir. Bí an rghian úo gear-faoibiac ir lán-ullam
cum léirghior do déanam. Ní táinig léic 'na mean-
main 'nuair a tug pé roba léi mar a beaó pé as
rácaó an Caomig. Bí ciúineap móir-otimceall; ní
raió rplannc folair ar fuair an tige, do pleamnuig
pé go rocair 'ran dub-doirceadar go otáinig pé cum
an treompá bí uairó. Ní raió baogal dul amuga air,
mar ir cruinn do tug pé rá deara an doirar ir a
raió le n'-air an oirde rin. 'Nuair fuair pé amac
an doirar d'éirt pé ar feaó tamail zup airig pé an
té bí irtig as dian-rpanntarraig. D'orrait pé an
doirar go ciúin ir do cuairó láirheac baill go otí an
leabairó mar airig pé an rpanntarraig; ir le n-a érean-
neair, le funneam, le dáraét, do rácuig pé an rghian
tré éroirde an té bí ann, com tapa roin ná raió uain
aige múrghairt, ná gearán ná ulrairt do cur ar.
Tar éir a ráirte do corruig fear na lepaó. Do

éus ré cnead múcta truaigiméileac ír do éiuimís a
 glóir go deó.

Ó' fan an t-actac nóimeant nó óó 'na óiaró rin as
 taoð na leapan as maótnam leir féin. Óo beap-
 tuig ré sup b'féair an ršian fuilmear šráineamail
 rin ó'fásbáil 'fan leabairó 'na óiaró ar easla go
 mbéad rí marí fíadónaire 'na óoinnib lá éigin. Ann
 roin do éuaruig ré éadac an máirb cum a éuro
 airtio ó'fásáil, act, má éuaruig, rin a maib óá
 bárr aige. Ní maib féal 'na rparán. Ír ionóa ear-
 gaine trom do leas ré ar óeann an máirb 'nuair a
 fuair ré a póca polam. 'Nuair bí ré pároa go maib
 ré maib ír ná maib don ní le fásáil óá bárr aige,
 ó'fíll ré tar n-air as óúnaó an óorair 'na óiaró go
 hairneac, ír bí láitneac 'na feomra féin.

Óo luig ré ar an leabairó, act níor óún rúil leir.
 Cionnor ó'féadfaó coólaó a óeact ar óume láit-
 neac tar éir a leicéio rin do ršmuor do óéanam?
 Cionnor ó' féadfaó an incinn do méabruig bárr gan
 trócaire ó' fear do bí 'na óoólaó pocrušad i gcoo-
 laó páim an oiróce óéatna? As luige ann roin do
 'fan óoróadar, do fíl ré sup airtig ré an ónead báir
 rin do éus an maib tar éir na ršéine do óul trío. Bí
 an ónead uaigneac úo 'na éluaraitb, ír níor féad ré
 teicéad uairó. Fear óortuigíte pola do b'ead é; bí
 a óroirde cpiaró, neam-faitóearac; act níor b' ion-
 ann an treó bí an oiróce rin air ír roime reo. Bí
 anoir 'na óimóeall buiróean ó'fuaóais é, ír cé go
 maóadar 'na gcoólaó an tan roin, ba šearr go
 mbéad ríad go ró-aibió as baint páram óe. Óo
 máirb ré a óompánaó ír ba léir do go mbéarparóe
 air óom luac ír ó' airtéóáirde an gñiom roin, ír ní
 maib caoi óul ar aige. Bí bárr ar óroic i noán do.

Cao do déanrao pé? Níor b' féidir teicead 'ran oirdce, óir bí na dóirre fíor-iaóta ip gan dul ar an eócair aige; ip dá ttiubrao pé iarraoat ar doirar éigin do bpireao le cumar a lám, do dúireoáao pé an teac ar raó.

Ar na hádbairib rin, cé cráirte bí pé 'na aigneao le peiceam, 'rí comairle do ceap pé ranamaint 'na leabair do maidin, ip com luac ip béao don'ne as corraige ip doirar éigin orsaite, dul amaó go ciúin ip go rocair ip teiceao. Da contabairtao an iarraoat í, aot ní raib a malairt le déanam aige. Bí pé cinnte go gceirpíoe gur b'é do maib a compánao, ip ná béao an oirao ip ampar an gníoma roin ar don eile. Déaluig pe ó'n mbár go minic ceana, b'féidir go n-éalóao arir. Do méaduig pé an contabairt ar gaó taob as luige óó gan ruan gan ruaimnear 'na leabair.

As maotnam mar rin do ip as iarraio na cruairt-
ceirteann do beartuig pé 'na comair do péirteao, do crut pé le hanaitte ip uamain nuair d'orlaó an doirar go rocair, ip táinig tuine éigin irteao go mall ip go ciúin ip ar éigin as tarraing na hanála. Do riubail pé anonn go oti an leaba. Dá mbeir an rsián air úo anoir as Doimnall, ip doig go bpreab-
rao pé i scoinnib na námao mar do preabao 'na coinnib péin ceana, aot ní raib arim ar bit aige, bí a lámá dearg tar éir an dúnmairbta ip ní feadair pé ná go bpuarao amaó é ip do crut a enáma le hanaitte an báir, ip do péir puar-allar ó n-a ballaib go léir. Do labair an té táinig irteao go cnearda ip tubairt: "A Doimnall, an bpuilir io' coolaó?" Ní raib dar noig. Do ril pé gur aitin pé an gut úo ip táinig tuilleao anaitte air—b'é an gut céatna

poim do éiríniḡ ré uair do élog ó foim go bráct—an
 suḡ ná féarfaḡ ré cloirint go deḡ arír aḡt amáin i
 b'fíor-ḡmuaineaḡ—ir anoir gan fíor-ḡmuaineaḡ ar
 bit air. Níor f'neasair ré—ní féarfaḡ ré f'neasra
 le huamain. Do glaoḡaḡ arír air; ir b'é an suḡ
 céatna do glaoḡuiḡ ir arír ar bail-émit le heasra
 níor féar ré f'neasra.

Dála an f'ir eile b'í ionḡ naḡ air sur cḡdail fear na
 leapaḡ cḡm ráim poim. Ir ó náir máit leir foḡnam do
 déanam do lap ré coinneal b'í na láim ir o' féac
 Domnall ar ḡnúir an té beartuiḡ ré marb gan lút,
 mar ir é an Caomac do b'í ann.

Tá innrint rḡéil go leḡr ar an anaite ir ar na
 cmitib báir do cúireann maḡarc p'piorait ar ḡuine, cé
 sur p'pioraḡ éigin do tíocfaḡ ar téaḡdar neam-
 ḡioḡbálaḡ ó'n raḡḡal eile. Aḡt cia féarfaḡ tráct
 ar an ḡcmit-easra, ar an uamain do béaḡ ar ḡuine do
 éifeaḡ ór a cḡmair gan mearbail an fear do máirb
 ré féin uair do élog ó foim beḡ, lán-airiḡ, aḡ labairt
 leir ir aḡ glaoḡaḡ ar a ainm? Ir ionḡa ḡuine do
 bain Domnall dá t'reḡir i meaḡḡn duḡ ḡorca na
 hoirce; aḡt níor fill don'ne ḡiob maím cum ráraim
 do baint de ina taḡḡ poim. Níor fan lút 'na énamairb
 le heasra. Do éruairḡeadaḡ ir do érapadaḡ a bail,
 do réirḡeḡ an fuar-allar 'na túile ó n-a cḡrp go
 léir. Do fuit ré anair 'ran leabairt ir do béic ré
 go fiaḡain cráirte, “ḡlan ar mo maḡarc! Imḡiḡ, a
 f'ioḡra! Ní'l leigear aḡam-ra oir—míle mío-cḡt-
 rom oir! Imḡiḡ! féac air—nac ḡúr dána é! Im-
 ḡiḡ, clúḡuiḡ tu féin i ḡcpe! caḡ tá uair anro?”
 Aḡ rḡreadaḡ mar rin do táimḡ rḡeḡn 'na fuitib ir
 fiaḡantaḡ neam-ḡnátaḡ 'na ḡnúir.

Dála an Caomair ir amlair táimḡ ré cum labairḡa

le n-a compánac ar neitib éigin do tearuig uata
 noiñ imteact dóib ar maidin; ir bí iongnad a éiríde
 air i ttaob a bpaicid ré; mar níor tuis ré cuir an
 fíadantair rin do bí ar Dóinnall. Do sinne ré a
 díceall cum a cíuimigte, act ní raib maitear 'na
 glór, ir amlarò bí ré as toul i n-olcar; ir ó nár
 mían leir an teac do tarrainis 'na timceall, do múc
 ré an coinneal ir d'fás an reómra as tónao an
 dorair 'na diao.

'Nuair bí an Caomac imtigte, do beartuis Dóinnall
 go raib ré raor anoir ó'n rporat do táinis cum
 rghannairò do cuir air, ir cuir rin mirneac éigin air, ir
 cé ná raib don toul ar cotaao aige bí bpeir ruaimhir
 air. Do rin ré é féin arir as unfairc 'r as dian-
 maectnam. Dála an Caomais do fuio ré lartior coir
 na teineao as rmuaineao ar éactaib na hoioce rin.
 Asur ir mar rin bí an beirt compánac as fairc
 tpe ioctar mall na hoioce ir as feiteam go nearm-
 ruaimnearac le breacaò an lae.



AN SEISEAD NALT.

AN TATAE AR PAN.

Do tainig rplann beag polair pá deiread tré fuinneóig an treóma buaidearca roin, ip do tuit go taitneamác ar fúilib aibige an mílteóma mí-aóbarais úo do bí ag feiteam leir go ciorde-éiríóte. D'fuir pé le bualaó ciorde an polair ag zealaó. Dá óona an rzeal do bí aige do cuip polair an lae mipeac air, ip i zcionn tamail d'éirig pé ip do cuip uime a cuio éadaig, ip cuair pé amac ip ríor an rtaigre i léir-éiríóib eagla. Bí deoiríóte eile 'na fuioe roime ag an teiníó ip ag cannt eatorca péin ar óalaib na hoioce.

Nuair tainig Doimnall 'na ngoipe do beannuis pé óóib go cnearda, acé ní raib fonn oíca puinn a labairt leir; bí an oíead roin rmaéta curca aige oíma gur b'féar leó go móp beic méio leir ná beic 'na cuioeacéain. Ip mall rocair do fuibail pé go oí an doirar zan léigean don ní air; ip neam-ionzantaó do buail an doirar amac ip óún 'na óiaio é. Tar éir dul amac óó, do fuibail ar a fuaimnear ar feaó beagáin aimpíe. Agur 'na óiaio rin, do b'rig ná raib don'ne ag féacaint air, bí pé com móc roin, do luig pé ar nit com mear ip d'féad pé.

Do nit pé le n-a léir-neart tré zortuib, tar ólad-óacáib ip féitíó. Do léim pé tar toiraib ip aibníó, d'fonguib cnuic, ip do raio é péin mar óóipneac le pánaio; do b'uir pé tré cóilltib, ar uairíó ag dul i n-acéann i doiraib, ar úairíó ag réadaó ip ag rtracaó

ó'n bpréimh ip as tarraing 'na diaid zéasa móra crann do tárla 'na rligiú. Do iuc pé le hanaithe an té beaó as teiceaó ó zneao-teinio, le buile an té ceappaó zo maib na maibh ar a loig com maic leip ar maib beó, le dápaet an té beaó claon cum toirmirg ip cíocrae cum tuilleaó pola do úorpaó. Do bpaé pé zo maib fear ar tí beirte air i bpaé i zaé tor bí 'na rligiú. Bí amhar aige zo pabaóar na haóðairí eallai z do bí zo haimleirgeamail as riubal tré bán-taib úr le úruet na maione, as tógail comairle ó céile cum a tógta. Ní maib leóitne pionnpuar as réirbeaó ar úruim énuic, ní maib caol-ípué as cuairto tré mongaib zo zlópaé éarzaio, ní maib éan as cantain pá élúro duilleabaip, ní maib búir as boin ná fearo i mbéal buanaide nárl labair leip le zut an té do mill pé, ip nárl noet an léirpziúor do punne pé do'n doimán zo léir.

Ar uairib do ptaóáó pé. Da úóiz leip zo n-airiú-eaó pé an zut caoin cneapoa úo do éiuimig pé zo beó. Ní maib ann aet an zaot as cromaó na útor cum talman. Do úorpmuigeaó pé an lán-allur dá leacain, ip rziúorpaó cum peca airí z an port, z an puaimnear. Do bí pé anoip i bpaó o'n áit i n-a noearna pé an feall-beairt, ip b'éigin do é péin do éairteam ar an talam le tuipre pá zéasaib crainn ziúmaire i lár coille. Níor éian zup éuit a éoúlaó air, ip pázfamuro anpoin é, óir ip micio dúinn pilleaó cum an tige i n-ar punneaó an dúnmairbaó.

Bí iongnaó ar an muinntip do íuio le hair na teineáó nárl fill Doimnall i úpáé, aet ip zearp zup iompuigeaó a zcomráó ar neitib eile, ip ú'iméiz pé ar a zcuimne. Níor mar pin do'n Caomae do bí 'na mearg, ip do bí as cannt leó zo cneapoa. Do cum

niḡ ré ar an mbuile bí ar 'Dóinnall 'ran oirde asur ip buairdearta bí ré i n'-aighead na taob, ip do tearduig uair do móir é o'feicrint ip zac nio cupi i tpeo le haḡair ḡluairdeadta doib. Act anoir bí a lán do'n maoin caitte ip san tuairḡ ar.

Do fmoctála do boro cum bío ip bíodar na deorairde 'na puid do céleamail ḡuanmar as caiteam lóin na maone, 'nuair o'airḡead an rḡread uaigneac, tpuairḡméileac ar fuair an tige, "Millead! Léir-rḡmor! A Muirne, cad é mar feall-beirt! Tá ré marb, marb san bḡis, san pḡead! Dia linn, Dia linn!" Do torthuig an liúir émarde rin 'ran puantior ip do leat ré o'feompia do peompia, as dul i neart ip i mbḡonairge. "Tá fear tpearḡarta, marb i ndair millteora éigin!" O'rin é an rḡeal do leat o'beal do beal. Nior fan focal i mbéal na ndeorairde le hionḡad ip le huamain. Cupi an rḡeal roin an oiread roin mearbail oḡta nāriari don'ne cia hé do marbad nā ca'nat do marbad é. Act i ḡcionn tamail b'follur ḡur i peompia mic Uí Caom do punnead an léir-rḡmor, ḡ, fōr, ḡur b'é an fear do buail an céad buille an oirde roime roin do marbad. Do tuit ampar na feall-beirte rin láirdead ar an ḡCaomac, ní nāri b'ionḡad, oir ní maib cairdeam as na daoimb eile air. Ar o'rouḡad rin an tige do cuiread do dainḡean i nḡéibinn é do bḡarḡairde tuillead eolair ar an ḡníoim roin; ip nior labair ré ḡios 'na ḡcoinnib act fanmairt do roair pá 'na ḡéimealair. Da mian leo beirt ar 'Dóinnall leir ip an ceangal céadna do cupi air, act ní maib 'Dóinnall le rḡáil.

O'é an céadrad coitceann eatoḡta ḡur ceapadar ar don an dūnmairbad ip ḡur ar an adbar roin do tḡ an Caomac a'feompia réin do'n bḡear do millead i

ḡcomair na hoirdce. Agus, fóir, adubairt tuine aca
 gur airis ré féin an Caomác as toul ruar an rtaighe
 i lár na hoirdce ir as orḡailt doirair éigin, ní feadair
 ré cia aca, 'ran ruar-lior. Do síl móran ḡo maib ré
 daor ar an bfiadhnairc rin. Aét an fear eile cá
 maib ré? Da léir doib anoir gur teic ré ir dá mbeit
 fíor as an ḡCaomác ḡo maib an ḡníom le déanam no
 déanta, níor dealliamác ḡo bfanraó ré com roair
 rin 'ran tig ir a compánac as rit leir féin. 'Nuair
 bí caoi aige air, o'innir an Caomác ar aicín ré do
 beataio Dóinnail Duib, ir níor ceil ḡo maib troc-
 amrar aige féin air le déirdeanaige, ná cionnor do
 éuairé ré féin cum a feomra i lár na hoirdce ir an
 buile bí air. O'érteadar ḡo haireac le n-a comráo;
 do bí dealliam ar a rḡéal, ir do funn' a éneardac ir
 a mándac a lán cum a raoruisce. Tar éir uplab-
 ra an Caomais b'é an céardac coitcéann eatorca
 gur b'é Dóinnail do funne an ḡníom. Éirteadar ḡo
 maib ré com fiadain, com dáractac roin nár éoir don
 iontaoib do beit ar, ir nár bfior cia márbócaó ré
 dá n-éireócaó an buile do. Níor leanao Dóinnail,
 mar ir maib a bí a fíor aca ná maib don caoi beirce
 air, bí na daoine com móir roin i n-acrann i n-a céile
 inr ḡac don ball. Do rḡaoileao ḡéibeann an Caomais
 ir o' fan ré 'na bfoair an oirdce rin, ir ar maoin
 do ḡluair cum riubail agus ir é do cuir ré roime
 Dóinnail do copḡ ar cealgaó an larla dá mb'féidir.



AN SEACHTMÁDÓ NAIT.

COILL TRÉ TEINÍD.

Bí a lán do'n lá caithe 'nuair do dúirig Doimnall Dubh ar a fuan fá'n gearann. Do fuid ré aniar, ir bí mearbhall air mar a beic ar fear meirge. Do cuimil ré a fúile ir d'féac mor-otimceall. Ar otuir ní facaró ré don ní. An raib an oirde ann éana? Nó cad do leac an dub-rgamall deataige úo ar an rpeir? D'féac ré arir ir connaic ré roillre ar sac taob. D'airig ré potram amail le saoit móir; do ppeab ré 'na fearam, agur ir amlaró bí an coill móir ina raib ré, ar fead a raðairc, tré teinid!

Bí teine ar sac taob de; bí na crainn móra móir-otimceall ar léir-laraó, ir a ngeasa oigite, dub-loirgite ag rior-fíleac leó. Bí an tréin-teine úo ag ruc le mire tré an bparac do bí cruinnigte ar an otalam ir tré oirleac do bí com tium le rmólaib. Da truaigméileac é beic na mbeataideac n-allta dá ngeadaó le lán-tear. Do mteadar go raðain anho ir anhrúo ag troio le n-a céile nó dá raðac féin ar léir-buile i lán na larrac. D'uaigheac é rgead na n-éan 'nuair do oirid an brotal leó, ag eitill ar mearbhall tré néaltaib deataige nó dá loirgead féin tar fóir i mearg na noearg-éraob. D'éirig lonnraó na larrac go háro 'ran rpeir. Bí craoba rolar-laðaraða ag tuitim 'na gceataib ir dá bpuadaó le saoit, ir dá rgaipead móir-otimceall. Da cormail potram na larrac le glór na hdbann Móire fá dearg-tuille.

Ar a mharc lán a fúl don maðarc roin, níor b'iongnadó go dtáinig zhióm na hoirdce aréir cum cuimne Dómnaiil, ir zur érit re le fíor-anaité. Do gluar ré cum riubail, ní feadair ré cia an trlige fuair ré, tré fárac dearg-te, tré úirpleac éar lán-acannac, fá éannaið loirgte ir ar lapað. Do uóigeað a éarós ar a úrom. Ar uairib do éuiteað zéas do éran ar múllaé cinn air dá uógað ir dá lán-barzað. Do féideað cipini deargá luat-zhíoraé ir rmoil pad-roillreac 'na azaio le zarb-zaoit. Act níor for uó 'na éaob roin. Do luiz ré air zan pearam, zan féacaint timceall, zan riú na hanála do éarraing, zo bpedigte bpiúgte cneap-loirgte, zo raib ré zlan ar an zcoill.

Tar éir pázbáil na coille uó, éait ré é féin ar an otalam cum a éuro rzir do léigean de. Úi ré zo laz-bpíogaé le hanpó ir le hocpar. Úi ré leat-noct-uigte, óir do loirgeað a lán dá éuro éadaiiz 'ran éoill. Nuair u'éiriz ré 'na féaram arir ir u'féac ré timceall do éonnaic ré riab áro ar a éomair—Suab Mir do u'eað é—ar dearg-lapað. Do rit an lapair móp-otimceall leacan an trléibe, ir ba érean ir ba lonnhaé an blaðm u'éiriz ruar 'ran rpeir az cur a glóir i zcéin mar glóir riadain-éonn na mara fá anpað earraiiz. Do zab ré an bócar fá bun an trléibe, ir éonnaic ré na daoine, óz ir dorua, az teiceað leó féin ir az caoi-zul zo hoélanac. U'pázadar 'na noiaio a otizte, a zcuio arðair, ir a raib aca 'ran traozal, oub-uóigte, ir bíodar féin ir luét a leanaína zan biað, zan fuicín, i zcomair na hoirdce.

Níor bog é cporde Dómnaiil, act, dá éruaðact é, éuir an maðarc roin zruaim air. Do riubail ré tamall eile do'n bócar ir éuaio ré irteaé i otiz móp fáirring

as iarraidh ruda éigin le n-ite. Do bí beirt nó triúr fear irctis ar leat-meirge ir óglac 'na b'fochair as tabairt aipe dóib. B'íodar 'na fuide timcheall éilín, ir as cantain go rúgac.

Níor b'iongnadh go raib r'ganntadh ortá ar feicrint an ídeadh bí ar Doimnall, a cúro éadaiḡ dóigste, ir daḡ an ḡuail ar a cneir. "Ní mire do pinne é," ar fear dóib. "Ní mire do dóig an éoil," ar fear eile, ir t'ugadair iarraidt ar f'leamnuḡadh go dtí an doiar; aḡt do cōngaid Doimnall le n-a dá ḡarb-láim go dainḡean iad. "Ir cia hé, mar pin," ar Doimnall, "do pinne an lán-rḡmior úo?" "An t-óglac roin do pinne é," ar fear eile. D'fearr leir an óglac go rloigfeadh an talam é an uair pin. Aḡt ní raib caoi éaluisḡte aiḡe. ḡan moill nóimeint do d'ruio an t-aḡac cum an doiar. Do dún an doiar; do raio pé uaidi ḡcoinnib na mballaidhe an beirt bí ḡreamuisḡte 'na ḡlacaid, mar do raioadh róio móna. Do rus pé ar rḡb'rnaiḡ ar an óglac ir d'árduiḡ pé 'ran aer é, mar d'ártoḡadh buacail coileáinín, ir do leas cum talman é ar f'leary a d'roma. 'Nuair t'áinḡ pé cúige péin ir cnearda d'f'iarpuisḡ pé do'n aḡac cao do pinne pé péin ar an rliḡio nó caioé an cúir go dtus pé an ídeadh pin air. "A rairpín!" ar Doimnall, "do dóigir an éoil ir ba d'obair duit mire a d'óḡadh i n-a fochair." "Tá caḡadh orm io' t'aoḡ-rá," ar an t-óglac, "aḡt tá rúil aḡam go b'fuil an duine ceart dóigste ann." "Cia hé an duine pin," ar an t-aḡac? "Ná fuil a f'ior aḡat?" ar an t-óglac, "de nam do pinnear an rḡmior pin cum é a d'óḡadh 'na beataio nó é cluiceadh amac ar an ḡcoill tiuḡ dainḡean úo, áit i n-ar d'eadair é a t'óḡbáil." "Aḡt cia hé péin?" ar Doimnall arir. D'aitin an t-óglac ar f'eadaint an aḡais cao a bí

uaib, ir dubairt go neam-eaglae, "An clarla." "Ir
cia he tura go bfuilir com dian roin ar an larla?"
"Ir fada mire as fairne air fein ir ar a muinntir; ir
fada anoir o cealgar dearbhratair do." "An abhair
surab e tura bain Seagan an Seapaltais da tneoir?"
"Ir me gan amhar." "Asur cionnor a pinnir e?"

"Sead," ar Eamonn, as baint pearra ar fein, "ni
tis liom me fein do mola, aet ir mar ro do tuit an
ni rin ama. Do bior-ra i sCorcais ir bi aithe maic
asam ar Seagan an Seapaltais. Do bi pean-oi-
tneabac no-oida no-cumamac, dar b'ainm Tomar
Scrabaota 'na buan-comhairde i lúibín coille i n-aice
le pñiom-aitneab an Seapaltais. Do cuimear as
fairne an taoirg e o'ronn e raora, mar dea, o
amharib na bairnigna. Ar m'orduagad-ra do tug
Tomar rgeala cum Seagan sur coir do dul ar cuairt
la airte cum fir muinnteara do bi 'na comhairde le
hair eodail, coir na hadbann Moire. Lem' orduagad-
ra, leir, an la ceadna tainis garrad o Corcais lan-
ullam cum beirte air. Do tainis re ir gan aet tuine
amain 'na teannta, asur 'nuair fuair re no-deirdeanae
sur mealla e, do fear re go dana i scoinnib an
namad. Do bior-ra fein le coir an trluais. Do lar
mo euro pola cum gnioia do deanam. Ni raib uaim
aet an Seapaltac do buala ar lar. Ir lan-tara do
cuadar fa n-a dein, ir cruinn oipeac o'aimrigear e le
buille marbtae, ir do tneargair an dear-lam ro ap-
taoirae na nSeapaltac."

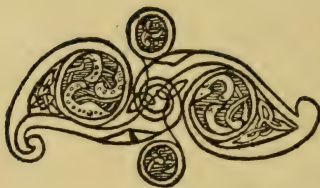
"Tugair do suair ir do dearg-eiteac, a pollaire
air, na marbtae cat," ar fear do bi as eirteact
leir an orairt reo. "Nior buair buille aet teicead
leat fein ir dul i bpolac com mear ir b'feoir leat e,
'nuair do bi an Seapaltac go lan-acfainneac as

trearḡairt náimad ar ḡac taob de. Bior-ra féin ann. Iy mire an dítreabac diaða úto aḡur iy mire do bí le coir an ḡearaltaiḡ an lá úto. Aét, a ropairc na cnáibe, do mēallair rinn ar don, iy muna mbeit ḡur teicir leat féin ní beit neart do ḡníomrad maoiḡeamh anoir ionnat." Leir rin do tuc pé foða pá Éamonn le lán-dárac mar a tabairad tuine ar ḡealtaiḡ, iy muna mbeit ḡur éuir Doimnall corḡ ar an mbuille do trearḡairt do an t-óglac ḡo talamh. Aét níor tairc do Tomár; do tuc pé iarrac pá Doimnall féin. Do ruḡadair ar a céile ḡo cíocrac iy do luigeadair ar rḡacac a céile le rraoc iy feirḡ nime, iy Éamonn aḡ péacaint orca ḡo rultmar. Níor b'fuirir do Tomár do leaḡad; bí pé láirir, luac, aḡur ar buile cum párain do baint d'Éamonn iy dá fear cornamh; aét ní raib caoi aige dul ó Doimnall, iy trearḡairt cum talman pá deiread é.

Cóm luac iy tuit Tomár do rreab Éamonn iy do ráctaiḡ pé bior tré lár a éiride. Bí a éuir pola aḡ rpreacac ar ruair an úrlair iy ar éadaiḡ an acaiḡ. Da ḡránna, uacḡarac é péacaint an acaiḡ, a éuir balcairí com toub le ḡual ar rleac leir, iy an fuil éródearḡ 'na linn treacair ar raḡ air. D'iomruig an t-acac láirreac ar Éamonn, iy toubairt, "Cairé an éuir ḡur mairbair an fear roin iy náir páḡair rúm-ra é?" "An cladairc breaḡac," ar Éamonn, "iy maic do tuill pé beit trearḡairt lem lám-re. Iy iomda breaḡ do éuir pé orim." "Do éuir, dar noḡiḡ," ar Doimnall, aḡ cur ḡairc doḡte ar. "Níl aét ar tuill pé raḡalta aige, aét cá bfuil an clairc mar ro?" "Muna bfuil pé loirḡce 'ran éoil, tá pé pá éomaircce tige áirite, áit ionair dóbairc dam-ra tamall ó rin cladairc flearḡairc do baint dá treoir. Aét

“το-βέσρατ ιαρηαέτ φαοι αήρ, ιρ βιού ζεαλλ νά ηέαλόε-
αίό ρέ υάιμ έοή ρερό ριν.”

Για'εα 'η έυιζ Όμνηαλλ νό νάρ έυιζ ζυρ το Όορμαε
το έαζαιρ ρέ, βα μίαν λειρ Έαμονν το βρέαζαό έυμ
να ηοιβε το βί έεαρυίζτε αίζε το έαβαιρ έυμ εινν.
Αρ αν άόβαρ ροιν το ριννε ρέ μινντεαρτόαρ λειρ, ιρ
το έεαπαταρ αρ αον ειοννυρ το ζεοβαρτίρ αν ελαρλα
μυα ραίό ρέ λοιρζτε έεανα 'ραν έοιλλ.



AN TOCTMADÓ NA LÉ

AN TIARLA.

D'fásamair Coimrac ar a leabairt go tréit le fiab-
riar. Do rinneadair muinntear an tige sae ar b'féidir
leó cum a leigirte ir a tabairta cum cinn. Do bí
easruar trom air, do goill fliucán ir troisad an
lae úd air, ir go móir-móir an t-anaithe do cuirtead air
i lár na horóche amail adubramair cé gur iméig
cuimne an gníoma roin ar fad ar a méadair. Ar fead
poinnt laete do bí rriothairde air, ir bí pé do gnát
as unriar r'an leabairt. Uí a comrád do gnéir ar
cúir a tíre, ar feall na n-eactrann, ir ar míllead na
Muman. Do labair pé go minic ar an Iarla ir ar na
Seairtalcaib i scoitcheann. D'éirteadair muinntear
an tige go hairead le sae ar cúir pé mar rin tré
céile 'na méarball, ir b'pollar dóib go raib pé go
realbuigte ar taob na nSeairtalcae. Da minic do rit
a aignead ar a acair ir ar a mácair, ir ar bpeástaet
na háite i n-ar éait pé bliadanta na hóige, ir maidean
áirigte tar éir oróche trioblóirige d'aicir pé d'feair
an tige an airting reo :—

AIKLING CORMAIC UÍ CONAILL.

RAÓARC AR ÉILL AIRNE.

Do fuidéar ar fliab, ró gnian ro-gléinead,
Uí lóitne siar amair as péirtead,
An fuaoc bí úr ó órúct na rpeire,
Do lion go dlút sae cuar dá bpaonaib ;

I gcián im' éluair bí fuaim gan faoiréam;
 Ó rḡata uán go buan as béiciḡ,
 Ó fluaigtiḡ bán-míonnán as pléiread
 Ar fead mo maḡairic i n-aḡairic a céile;
 Bí glóir ba binn lem' éporde as éanaib,
 Do bainfead a rḡíor do'n inntinn céarḡa.
 Sút na bfiad go tian as léir-rḡnead,
 Iḡ céad macalla dá bḡneḡairic gan don tporḡ.
 Do éuala i n'foḡair pin foḡram céad rḡut
 Sá rḡeallaḡ go tuinn tar ḡruim ḡac pléibe,
 Go neartḡair ḡneab ḡac ear i n-éinfead,
 As rḡairpead rḡair i bḡad 'r as rḡnead;
 Cím im' tímceall míle maol-énoc,
 As rátaḡ a ḡceann go teann 'ran rḡéir ḡlain;
 I gcián uaim tíor bí coillte aeruḡ,
 Stoḡad ar a ḡcinn ríorḡairde le ḡaḡaib;
 A ḡcinn 'r a ḡcáill as coḡar le céile,
 A nduilleabair bḡrb gan foḡall i n-aonḡor.
 Do leat mo fúil anonn tar léan-loḡ
 Do bí neam-éiúin i ḡclúro an tḡléibe,
 A tonna ar míre go cḡitnead as taorḡad,
 Mar a beit coire ar teimḡ as rḡéitead amaḡ,
 As ríuḡad 'r as bḡuigín as iunnead ip léimḡ
 Ar bḡuad ḡac inḡe míne ḡear-ḡlair'.
 Do luig 'na bḡollaḡ neam-foḡair go néamḡac,
 Mar éoḡlóḡad leinḡ go míḡair fo éaḡad;
 Ba míme na ndáil tḡ rḡáil na néalta,
 As fár 'r as feadad 'r as rḡairpead gan traḡad.
 Ba ḡeal le rḡlar an moḡar ar taob tḡiric
 Ar éairleán Rora bí lonnḡad na ḡréine,
 Do lar an talaím le taitneam gan éirínn;
 Ní raiḡ ceḡ ná bḡón ar don rḡuro,
 Ó Muc-por úr go Com na ḡraob ḡcar.

Do gheit do mēt an cēt ó néalaib,
 Uí foctam tóinneac foineart éadtae,
 Do cmit an talaib, do lapaar ppearta,
 Do mēt an lapaar tpe flearab na fleibte,
 Do tuit an fearcainn 'na ppearab ar léan-toe,
 Do luigeadar pcamail 'na ppaib ar taob Tuirc,
 Do ceil i brian an spuan a héadan,
 Uí comearpa caea le hanaithe ag éanaib,
 Do leat an ceo dubhónac daol-tuib
 Ar tuinn ar talaib 'r ar leacain na maol-énoe.

Do bídopar ruar óm' spuan gan faoiseam
 Le doib-émoide bhuigte, múeta i noearab;
 A bpeaca im' spuan ba tuar ar éirinn
 Ir ar a millead 'ra pspiorad le faolcain.

Tar éir coicéigire táinig pé cuige péin, ir ar toul
 i bpeadar do táinig cainnt ir spheann cuige. Uíod
 muinntear an tige ag airtir do éadta an éogaid, ir
 an t-éirleac do minnead le neart faobair ir teinead
 ar tigtib ir ar gortab arbair. O'éirt pé go ponnmar
 leir na pgealaib rin. Ar otuir o'fair pé air péin, tús
 pé iarpaet ar beit deirpéirdeac ar eagla go noear-
 pad pé don ní do pgeitpead air, mar ní feadair pé
 fóp go cinnte ciaca taob léir bain muinntear an tige
 rin. Aet nuair airtirtí do bhuighe, comearpaar, tóir,
 péabad, bpiread, gníomarpa faobair ir peill, do
 tagad baille-émit neam-cuibearac air, i gcár sup ódíg
 leat go raib pé i lár an éogaid ir muinntear na bain-
 niozna 'na otrearab ór a comair i ngiorpaet iar-
 paeta do. Tar éir foillrigte mar rin do an taoibe
 do éogpad pé 'ran gcogad ní raib ammar fearpa ag

muintir an tige air, is ceapadar ó roin amac san rḡat a beit roinne sca, aet fá mar a baineat pé le n-a gcomplaét féin.

Do rtiúruigeat irteac 'na 'reomra, lá, fear dorra, tuine muintearra ó 'fear an tige aoubraó leir, léir b'ail é o'feicint is caiream do beit aige air. Do fear pé go háro. Níor móran do lúb na bliadanta é; bí a cuio fearóige liaé go leóir, is baéar a éinn noétiúgte ar raó. Bí uḡdaréar is manoaét 'na ḡnúr. Níor bain doir ná buairéir ná anró a lán-polar lonnraé oá ríog-roḡaib. Do lapadar tré ḡruadnaib fuirúgte, feóirte, liaé, mar péilteanna tré rḡamallaió na hoiróce. Bí a cuio éadais go neam-fuinte, neam-fáirúigte air; is ní raib comaréa larmuis ar a mbraéfairde go raib caiream aige ar érearaib na n-arm. Ba bliarda, binn, milir-braéraé a úrlabra.

Do beannuis pé go céileamail do'n óglac; do fuio go muintearra le n-a air, is do luis pé ar feandairde aét leir go lán-énearda. Ar oúir do éraét pé ar an oúir i gcoitcéann, is 'na óiaró rin do éarraingeadar éuca oála an éogaio. Oinnir an feanduine rḡéal an éomearrair do bí go oéiréanaé ann leir an oiread roin feioime ḡur lap rúile an óḡánaig le oioḡrair, is go noubairé: "Aḡur an bfeacair féin na beairé roin?" "Do éonnac, go oeimín," ar an feanduine. "Aḡur cionnur o'féaróá iao o'feicint san beit i otrearaib na n-arm tú féin?" "Aét bioir féin ann." "Ní oóig go raib fear éom haorra leat-ra i noálaió bhuighe." "Is iomóa bliadain oam-ra anoir aḡ oearraó mo lám i mbhuigín."

Do punne oian-maétnam éom ḡear-éuiréac roin Cormac ná raib a tuilleat uairó aḡur is tara o'fior-

muig: “An tu larla na Dear-múman?” San moill d’fhreagair an seanouine, “Iy mé an tIarla.”

Ba deacair le foillriugadh na rmuainte do mhéadair an óglais ar éoirint an t-atomúgadh roin dó. Do bí anoir ór a cómar an té le n-a raib rúil aige cum ceapnaim a dúteair do péirteac. Do bí or a cómar polla do’n bhíom-fuil ó’n nShréis, fear calma cróda, fear do muig ar a cúro airm go neartmar fao do bí na bliadanta as fuarad a cúro pola, iy do fear i n-aghaid a námad i gac muing iy rliab i g-Cúigead Mumán, fear do lean do’n cógadh tar éir cealgta a bhácar iy a míllead le beartaib feill, fear nár éldad riam fór iy b’féidir ná clódráde. Iy fuar neam-bhíogmar fámluigeann na focail reo anoir dá rghíobad. Aét cairde mar ar teiteadar na rmuainte éalluigeann riad cróide Cormaic an uair rin. Ba uair buaide é—uair buaide i mearsh buaidearfa dá mbeir fiór aige—aét uair buaide mar an gcéadna. An gmad tíre iy creidim do funne teampall dó féin iny an scoip éríonna éairte onórac úo, b’féidir go gcuirfide fá éoir é ar fead tamail, aét ní fuláir do éirge.

Iy deimín nár aitin Cormac an tan roin an treó bí ar an trean-ghairgídeac roin, aét tuig pé mar tuigfead fáid cúir na tíre ar fao. Mar cairde an bhíg raogal nó dó i mbeadair tíre? Šeóbad an curad roin bár asur curad eile ’na díad, aét luac nó mall éireócaio meanna na ndaoine cum neam-rpleádaair iy cum raohre. D’aitrifead do Cormac go minic éana conntadair iy cródaét an larla asur an fae do lean é i scoimearshair; aét anoir ba mían leir tuillead eólar d’fagáil ó n-a béal féin; iy dá féir rin d’fiarfmuig de go cnearda cairde an rgeal as a buidín é? an raodar cuinnighe le éirle aige? an raib an

námáir i nglorpaéct dó? an raib coinne aige le cong-
nam ó'n Spáinn? ar dóig leir go mbuairéad pé
ra éiréad? Do éuir pé na ceirteanna ro leir
an oiread roin dúépaéda go raib iongnad ar an Iarla
Ar dtúir éus pé iarraéct ar dúl uata, ir do labair ar
an mbriúgín i scoitdéann, aét níor fáruig pin an
t-ógláé. Do éarpuig uair eólar cinnte d'fagáil ar
an dtreó 'na raib a éuir airm ir gáiré. Do b'áil
leir fior do beir aige an raib don rúil ag an rean-
tuine go raorpaide éiré ó dúb-rmaéct na n-eaétrann.
Do géill pá éiréad dá aétuiré an reanóir ir dubairé :

“Má éairéar an fíunne do ráó admuigim go bfuil
ar gcúir caillte ir go bfuil ar dtír ag dúl pá rmaéct
ir an-bhuir níor déine, níor géiré, ná raib riam i
nmpireaéct na Róma. Aét éadóil móir tapraingéte
ar mo éeann-ra. Do éiréig mo buiréan mé aét uataó
beag gan bpiúg. Ní raóda uaim-re an uair ir níl
don'ne dom' éinéal ullam éum m'ionad do éógbáil.
Ní bpaéam go bfuil don éongnam le raógbáil tar lear.
Tá an Deap-rúma go léir éreáda millte. Níl fear
ar píé ná fuil cupéa éum báir le goiréa nó le
raóbar, ir níl bpiúg ná meanma 'n-a bfuil beó sca. Ní
áiré-taóiread rluairé mire fearóda aét méirlead i
n-agairé éainpíógha na Saóran. Seanruine ir ead mé
gan rluairé, gan buiréin, gan muinntir, gan cairleán, gan
tiré, gan tread. Níl agam éum mé do éornam ó nám-
tóib aét Dia amáin, 7 an lám éeair éirionda fuiréigéte fann
ro. Aét in gac éruaórtam i n-a bfuilim ir é neairtuig-
eann m'aigneáó go ndearnar mo tóceall. éuairleap
buille do éuir Dé ir mo éiré raó do bí lúé im' bal-
laib. Do funnear ar féadap éum píótcána do éongbáil
aét ní píé do bí ó na Saóranlaib. éa mian leó mo
éuir talman ir mo cairleán do bpaóghaó, ir níor

b'fulair dom dul 'n-a n-aḡair, ir dā éríonraét mé tar éir ḡlacaó clairímh dam níor rḡuir pé maím lem' ḡlaic ir ní rḡarparó raso a beiró neart im' ḡéaḡaib."

Amail adubramar bí innleacét ḡearcúireac aḡ Cormac. Do túis pé cúir le mipe páirde. Ir deimín ḡo raib buaidírt air i dtaob an tpeó bí ar an lara, acét aḡ éirteacét dó leir an rḡéal dona deacraé úo ó béal an té ar ar luig an toirmeary ḡo dainḡean, do ramaluigeadó dó ḡo raib alt do feandúr a típe aḡ epíocnuḡaó i ndonar ir i ndoréadar. D'ail leir maétnaím ar an epíocnuḡaó mí-adbriac roin, b'ail leir maétnaím ar an feandóir onórac roin or a éomair aḡ teiceadó mar maé típe na coille ó n-a námaro, ir tpe ḡac epuaótan ir anacra aḡ fearaím ḡo dána d'fírinne ḡ do fáoirpe.

Aḡ maétnaím mar rin dó—ní raib ann acét obair nóimeint—do táimis toét caéuigete ar a epíorde, ir tím-épic neaím-ḡnácaé 'na ballaib i ḡcuma nári féad pé labairt ar fead tamail. Ir maic do túis an clarla cao do bí 'n-a aigheadó, ḡ ir fonnmar do rinne pé ar b'féidir éum a éabairta éuige féin. 'Nuair do bí a toét curta de aḡ an óglác, duhairt an clarla: "Caitfead-ra an áit reo d'fáḡail tar éir tuitme na hoirdé. Tá buidean do múinntiri na Dainpíogha ar mo loḡḡ. Ir dóig liom ḡo ḡcuaradócaio an teac ro. Ní fulair dom imteacét. Tá roinnt fear liom i bpad ar ro. Raḡao aḡ tḡuall orca, ir leanpad a ḡcomairpe. Deannaacét leat, a pólla do'n fíor-fuil."

Aḡá máo roin dó bí pé ar tí é póḡaó, ḡuir léim Cormac ḡo luac-éapa ir i n-ionao léigín dó é do póḡaó do caic pé é féin ar an dtalam aḡ a éoraib ir d'ac-cúir air le tuilltib deoir nḡuirt é féin do tóḡail i n-éinfeacét leir. "Táim láidir neartmar anoir," ar pé,

“cábrócao leat as dul tarna na pléibte. Fanrao
 ió’ fócair, fairrao ió’ fócair, fulaingéócao ió’
 fócair, éasrao ió’ fócair.”

Do labhair pé na focail reo com dian, com dútrao-
 taó roin ná fuair an clarla ann péin é o’iteaó.
 Socruigeaó eatorra ar an lácair rin go ngluairfidir
 ar don cum riubail i otopaó na hoirdé tarna na
 pléibte cum muinntire an larla.



AN NAOMHÁD HÁLT.

PRIOIM-IONAD COMHNAIÓCÉ AN ÁRTO-ÉALOISIḠ.

Do tuit an oirdé, ip, amail a rocpuirgead eatorpa, do gluair an beirt cum riubail. Da neam-éormail iad i n-aoir, aét ba éormail i gcrodaét ip i meanmain. Do bí a rligé tré péiró pléibe do bí pluc ip garb fá n-a gcoraib ip ar fead leacan énuic ip ríor ip teac i ngleann fáda, éaol, lán do éarrhaigeaib. Cé go raib an oirdé dorca go leór ip an trlige deacair, b' éargad, lútmair é an feanduine as gabáil tré imeallaib corrac tré rraoc ip rionnán ip as ruc le fánaid go lán-tapa. Nuair a rroiceadar an gleann do éonnaic Cormac léar beas polair tamall maic uaéa. Bí rgleóndar air as tairbeánad an polair rin do'n lairle, asur duhairt reirean, "Tá go maic—rin iad mo éampánaig-re. Tá ríad leacá le ríuac as reiteam liom ar fead na hoirdé." Do éuaró na focail rin tré érhoide Cormaic mar do raéad bioi gáoié. "Mo éampánaig, gó b'róimú Dia orainn! an bfuil aét roin? Ní ríuag, ní buidean, ní garraó atá roimainn aét éampánaig." Do énead ré le buaidéairt, ip d'éirig orna i ndiairó cum a béil, aét ar eagla go dtiubrad an tlaip fá deara go raib ré duib-b'rónaé do éoirg ré dá cumá, ip duhairt go raib áéar air go raáadar éom aécumair dóib.

Taréir dul tamall níor ríá dóib do léig an tlaip fead ar. Do rreagrad é, ip ba gairr go dtáinig beirt fear na scoinnib. Do rógaadar a lámá go uirraimeamail, ip do éuiréadar páilte roime go ró-

éneard. “Seo óig-*feap*, *capa dom-ra*,” ar an *tlarla*, “do *táinig im’ foéap cum a éion dom’ ad nó dom’ mí-adó do glacáó.*” Ba *ghairt uata* anoir *ppiom-ionad* comhaidte an *áit-taoirig*. Ar *meap óglais* *áit-aimnig* *map Cormac* ba *ruarac* an *ruo* é. *Bí cábán mór* *leatá* *pá taoib* *áit-éapuge*, *ir pá na éomairce rin* *do bí píce fear’na ruide* *as comráó* *eatorá* *péin* *so pultmap*. *Bí áit pá leit’ran cábán map* *a maib* *an tlarla* *le corláó*, *ir anoir b’éigin dóib* *a fámail* *a déanam* *don óglac*, *asur* *ir fonnmap* *tapa* *do éugadar* *pé* *ir* *ba* *gháir* *an máil* *orá* *é* *do épiochnugáó* *ir* *do flacúgáó*.

Taréir *a éur* *comráó* *le Cormac* *do táinig áit-meanna* *i* *pean-éporde* *dúir* *an tlarla*. Ba *geall* *le hóglac* *é* *péin* *an oirde* *rin*. *Níor* *fan* *gruam* *ná* *duairceap* *na* *haoire* *ann*. *Do* *rgair* *an* *duibéó* *ó* *n-a* *éporde* *ir* *bí* *a* *ghúir* *dá* *éion-feóigte* *é* *as* *léir-éait-neam* *le* *pult* *ir* *le* *lán-rgléir*. *Do* *beannig* *pé* *do* *gac* *n-aon* *dá* *éampánaéaib* *pá* *leit*. *Ir* *b’áit* *é* *guc* *an* *trluais* *rin* *as* *páiltiugáó* *roim*. *Do* *bí* *ar* *fad* *’ran* *gharac* *roin* *ceatrap* *ir* *píce*. *Do* *bíodar* *ar* *fead* *an* *lae* *roin* *so* *óicealla* *as* *polácar* *bó* *ir* *neite* *eile* *bí* *maétana* *dóib* *asur* *as* *dian-fáire* *ar* *an* *námair* *’na* *éanna* *roin*. *Acé* *anoir* *pá* *éomairce* *duir* *rgamail* *na* *hoirde* *do* *bíodar* *so* *neam-eaglac* *as* *caiteam* *aimpice* *dóib* *péin* *ir* *as* *léigean* *a* *rgíor* *dóib*. *Do* *bíodar* *so* *léir* *na* *c* *mór* *i* *mblac* *ná* *hóige*. *Do* *bí* *taiteige* *ar* *an* *ir* *ar* *rgíor* *aca*. *Do* *bíodar* *tuigte* *ar* *fad* *ar* *muingín*, *asur*—*map* *a* *nóeinio* *a* *leitéirí* *maim*—*do* *bíodar* *as* *iarraio* *a* *n-anacraó* *do* *éilt* *pá* *pult* *glórac*.

An *oirde* *reo* *bí* *meoir* *neam-éuibearac* *orá*, *map* *do* *roin* *an* *tlarla* *adóbar* *leanna* *eatorá*. *Do* *péir*

an leann fúta, do lap ré na féiteada aca, ir do rḡair
 ré an ḡruaim ar a ḡcoriúctib le na lán-tuile. Dá
 réir rin d'ḡanadar 'na ruidé ḡo cionn tamail maí
 do'n oíde. D'íodar cainnteac ir meiríreac ir b'iomda
 rḡéal ḡrinn d'aitríreac eatorca. Da beas an taitíge
 do bí as Cormac ar an leitéro rin do cúireac, ir ar
 otúir do tús ré fá deara ḡo haireac ḡac a ndearna
 riad, ir ní ḡan fuac 'na éiríde d'óib. Acé i ḡcionn
 tamail do bí ré as teiteac leó, cé nac móir do
 labair pé. D'í amháin bhuigín ir ḡrád as toul tim-
 ceall ir 'nuair do ḡlaodad ar Cormac ba máll aím-
 leirḡeamail é cum rreagarca. Fá deireac, taréir
 moráin tacaínt ó'n lapla, dubairt ré ḡo maib d'án beas
 aige do múrḡail ré péin, ir ḡur cóir d'óib a leat-
 rḡéal a ḡabáil dá taob óir do bí arto-muingín aige
 ḡo raorparíde a tír 'nuair a cumad an d'án ro. Tar-
 éir an méiró rin a mád 'na leat-rḡéal do éan ré mar
 leanar:—

É I R E .

'Éire, a rrearc-buime, a banaltia réim,
 Inir na nḡeal-énoc, na nḡlairíde, 'r na ḡcraob,
 Do bairḡad 'reac d'aitib ḡac peannair im' taob;
 'Éire, 'ré do ḡear-ḡoin do céar mo éiríde !

'Éire, do ḡéimleacáib céarod as fuarḡailt,
 'Éire, na lears, na tamáilte as múrḡailt,
 Do'n deóparíde dubac, doilbeac, do d'omar as orḡailt;
 'Éire, 'ré do ḡear-ḡoin do céar mo éiríde !

'Éire, ó ḡalláib fuair bairḡad 'sur milleac,
 'San bpaon b'ónac, bog, maím leod' porḡaib as ríleac,
 Do cúir cumácta imtíḡte ḡan tuairḡ, ḡan ríleac;
 'Éire, 'ré do ḡear-ḡoin do céar mo éiríde.

'Éire, ní cuimhin leat-ra ríotcáin do bhlairéad,
 Ir rada fá táir-ghruio, ir fánac fá maire,
 Le reatad as léir-ghoi, gan faoiréam, gan taire;
 'Éire, 'ré do ghéar-ghoin do céar mo ériúde!

Da mínic do fléibte le caor-téiniú ar laraú,
 Da mínic do leómain i n-éoiriúdeacé gan éaraú,
 Da mínic do buailir go huaisneacé do bára;
 'Éire, 'ré do ghéar-ghoin do céar mo ériúde!

'Éire, do faoiré ir ó'fíunne fearaib,
 Leo' fluaas láidri éalma neartmar i t-éaraib,
 Gan eagla roim námaro ir gan beann ar a gclearaib;
 'Éire, 'ré do ghéar-ghoin do céar mo ériúde!

Da mínic i ó'fíor-fuil 'na caoin-rriúic dá dorraú,
 Da mínic go clác tú le gábtar ir gorta,
 Caúgáú íó' céóltair, ir bhónduib íó' pórtair;
 'Éire, 'ré do ghéar-ghoin do céar mo ériúde!

'Éire, ir tú ó'fulaing an millead ro-fearaib,
 Ir leat-ra do carraoi an t-arrmúcán garb,
 Ir an t-éiteacé do rgeitead ar do beó ir ar do marb;
 'Éire, 'ré do ghéar-ghoin do céar mo ériúde!

'Éire, ir míúo duit mírneacé do glacaú,
 Tá do rgamail as rgarair, do fáimacé as breacaú,
 Ná moúigeann tú an léir-téar taréir éirleige an
 treaca?
 'Éire, 'ré do ghéar-ghoin do céar mo ériúde!

Tá blác ar gac éraob úir, tá rgeim ar an tcalam,
 Tá ceól asur doibnear i gcoilltib bí balb;
 Go deó, deó arír, ní beir íreal ná dealb;
 'Éire, ré do ghéar-ghoin do céar mo ériúde.

Da éireán glan an sué do bí aḡ Cormac i nór go n-aipeócaíde ḡac riolaó dári éan go cruinn ar fuait an éabáin, ir ríor go bun an ḡleanna uaignis úo. Táinig lán-ionḡnaó ar na fearaib. Úi deiread le n-a ḡcuio macaireácta an oíóce rin, ir do éuit ciúinear doilḡiorac duó-briónac orca go léir. Do lean freangaióe an ḡoča uaignis rin iad, ir éuir dá n-aim-óeóin aḡ oían-macḡnaí iad ar an tuire bí rómpa.



AN DEACMAD NALT.

I OTREASAIÐ NA NARM.

I lár an troy b'rónaíḡ úo do rḡreao ḡo dian dána an don fear amáin fairne do bí learmuiḡ. Cao do bí air? Bí buídean arimta aḡ teac̄t ḡo lán-tara fá n-a noéin! Bí 'n ḡealać 'na ruíde i otreo ná féadfao don dearmad a beic air. Láirreac̄ bí muinntear an larla ḡo léir ar a mbunaiḃ, ir le mipe rplainnc do luíḡeadar ar an cábán do leaḡaó ar fao ir do rḡairaeo ó céile, ir na hearraiḃe ḡo léir a ceartuḡaó. I ḡcionn tamaili biḡ ní maiḃ don cábán le feicrint; leapaća, ruídeac̄áin, átraiḡ, cuíreao iao ḡo léir i leac̄-taoiḃ, ir 'na n-ionao bí arim faobair. Da léir doib anoir ná maiḃ 'ran mbuioin rin ac̄t timceall caoḡaó fear. Da minic aḡ pleamauḡaó ioir na cloca iao, ac̄t 'na diaio rin bioḃar aḡ cur doib ḡan ró-maili.

Ní orca féin do bí na fir aḡ cuimne, ac̄t ar an larla ir ar an óglac̄. Da b'reaḡ an ruo le Cormac báp o'faḡáil i otreairaiḃ na n-arim aḡ b'reacaó fóo a tíne le na cúro fola, ac̄t anoir b'éigín do dul i b'polać i b'pocair an larla i ḡcumar do bí aḡ dul irteac̄ fá'n ḡearraíḡ, fao do bí an námaio 'na otimceall. Da aimdeoin bair do cuíreao o'fiacaib ar an larla dul i b'polać; b'feairi leir ḡo móir fearaíḡ ḡo dána i n-aḡaio an námao, ac̄t tubairc a cámpánaíḡ leir ḡur fuairac̄ an ḡlóir do bí le faḡáil aḡ reanóir ó báp ar taob̄ énuic i meaoón oioce i mearḡ uac̄aó beaḡ fear. Do cuíreadar muinntear an larla i otreo coranta

140 féin, ir ba focairi dána a fearaí a g peiceam leir an námaid.

Dála muinntire na Dainríogna, ir é do ceapadar teact i gan-rior ar an mbuidin eile, ir dá bpiú rin ir beas an t-ácar do bí orca 'nuair a éonnacadar 140 uillam gléarda cum comraic; act anoir ní maib leigear air, caiteo dul 'na n-aghaid. Ir deimin sup b'fura áobair feari 'na scoilaó gan ríad, gan coraint, do élaoidéad i lár na hoirdé, ná dul cum coimearíair le buidín aibid, clirde, arimca, lán do méanmain; act bí pé anoir ró-óidéanac dóib teiceam. 'Nuair a bíodar i ngearriact lámhaige dá céile cuir muinntear an larla maíom do múrcaitib 'na mearí, do pinne manntac a tceara, act do luigeadar orca—an méio nári éuit dóib—go dána neam-eaglac, agus ir gearri go maib an dá buidín go daingean i n-ácpann 'na céile. Do lion fuaim a bpuirre, a ngréadaó, a gearcaó ir a rgréadais an gleann; d'ait-fgréadadar na cuic i gac taob i tceo sup dóis leat go maib móir-éogaó ar riubal idir na pléibte. Ir ró-foilléir d'airigeat potnam an éogaíó 'ran uaim ina maib an beirt, ir ní maib Cormac pároa 'na aighead gan beit i mearí na gcuiraó, ir 'nuair bí na turraingíde ag dul i tceine ir na geóinte ag dul i n-aoirde bí buiread ar an bpoirne aige, ir do ríóro amac pá'n gleann. Do rus pé ar fleas ir do caite pé é féin i mearí na ngearídeac go lán-dáracac ir ní gan fuil do óoracó é.

Ir tara do pinne pé amac óglac clúdaigte le héadaó pláta, ar nári dóis leat go maib fonn comraic, ir do éus foza dá fleas pé. Do ceir an céat uicair air. Do óruio an fear eile leat taoib ir do rus ar an pleis ir do éarraingeadar ó céile é go dian dáracac.

Tar éir tamail níos éitne an cleap roin leó ip fá mar t'adontuigíodir do maidheadar araon uata an pleas ip do sheamadair a céile i n-íomarrzáil éruairó ear-ac-pannac. Tar éir géar-éata do rínead Cormac ar an tatalam le móir-éuairt, ip 'nuair a bí fear an éitid cum imfneam do déanam do á cuprainn do rug Cormac ar éoir air, ip do éarraing leir go talam é.

Do bíodar araon anpoin ar an tatalam go daingean n-acmann 'na céile mar dá naáair nime, as gearrad ip as rtracáó a céile, san port, san ruaimnear, san doin'ne aca as léigean do'n tuine eile éirge ná caoi éirgce aige féin, as féadaint ar a céile le fuat ip le dian-féirg, as unfairt ip as fuirreáó ip as fárgaó a céile. Doirteáó fuil eatorpa go lán-tiug. Bíodar araon i léir-éruicib báir le taátaó ip le múcaó ip le géar-bhuzaó. Do rnaidmeáó Cormac cum talman le barróig fip an éitid, ip do rnaidmeáó eirean le barróig Cormaic san caoi ar rgaileáó ná ar bfuargailt as ceáctar tíob, go ráimig sup íatail fear do buidín na Dainríogna 'na ólút-éomeargair le námaro ar troig fip an éitid dá bargaó go daingean i ttreó sup b'éigín do a sheim a bogáó. 'Nuair mócuig Cormac é féin rgaoilte do ppeab pé ar a bunair, do rug ar an pleig do bí ina aice ar an tatalam ip do dian-fácaig an fear rinte trío an muineál áit ná raib tíon an éitid aige. Níor éorruig pé ó roin amac.

Ip beas ná raib veireáó leir an mbuigín. Do claoirdeáó muinntear na Dainríogna, ip ní morán tíob do éuaró plán ar an ngleó. Áct do rug an ceann upraio do bí orpa a énáma leir san bhuzaó, san bargaó. Fear móir gpoirde do b'eaó é, asup ip beas an tuirre bí air as cup an énuic amac de tar éir an íomairó rin. Áct ní raib ponn móir cogairó air an

oiróce rin, óir ná feacaib ré an tIarla i mearf an námao. Níor éuit aét cúigeap ar fad do buidín an Iarla. As gabáil timcheall do Cormac as infiucaó na marb do baineaó seic ar nuair táinig ré cum an óglais do tpearfaipe ré féin; mar cao a cípeaó ré fá'n éirdeaó aét corp Éamuinn! So oí an uair rin ní faib don fíor aige air feall-beartaib Éamuinn. Ní faib ré san oíoc-amhar air le déirdeanaige, aét anoir b'follap dó cao do bí uair ó éuir. Cao iao na rmaointe do iú i n-aigneaó Cormaic nuair do maét-naim ré ar gniomairtaib an óglais úo, ar a gliocair, ar a pleamanaét, ar a uirraóar aítipeaó, ar a blaóair-eaét béil asur a époirde lán o'feall. O'aítuir ré do'n Iarla ciannor do teasmuigeaóar le céile ar o'úir ip ciannor do meallaó é féin leip.

Dála muinntipe an Iarla do beartuigeaóar sup fáib éigin Cormac do táinig cum iao do fáoiaó ó milleaó na nglall; mar b'ar a fon o'fanaóar ruar com déirdeanaé an oiróce rin, fámar a mbeir riao as peiteam de n-am ar an námao, asur náir maib ré len' uillin féin an t-óglac úo an feill. Do éuar-tuigeaóar balcapaíde an óglais; ip ó litpeaóib do ruaraóar ionnta b'follap doib sup' cláóaire é, so faib ré as iarrair ceann an Iarla o'fagáil do féin, ip so faib ré fá mionna Cormac do marbaó, ip sup b'é Domnall Dub ceann uirraio do bí an oiróce rin oíca. Ní faib don tráét ar an gCaomac, ip cé sup móir é a iontaoib ar, do éuir claoon-bearta na beirte eile oíoc-amhar in'aighe i otaob an Caomais. Bí eagla air so faib peirean leip ionpuigíte i scoinnib an Iarla.

AN TADONMÁD NALT DÉAS.

an Gleann.

Do éirí an ghradam do fuair ré i measc na bfeair ro lán-áchar ar Cóirneac; áit ní gan bhrón do maétnaim ré ar éadtaib na hoirdce rin; ba léir anoir do go raib naácar nime dá oilead le fada aige 'na brollac ir sup dóbair do beic enaoirte leir. An raib na campánais do táinig leir ó Cóircais go léir 'na gclairóiríde? Ba fearb an fuo leir fiú troc-amhar do beic aige orca. Áit níor b'áon am maétnaim é, ir an oirdce geall le caitte. U'pollar doib anoir go b'pillfead an t-áca do bí mar ceann ar an mbuidin rin do fuaisgead, le garrad eile níor tréine ir ná beic neart aca iad féin a cóirnam orca dá bhranfaoir anroin. Ir i comairle do ceapadar fanamain mar a rabadar go maidin ir airtiužad lá'na na bárac go gleann eile i gcéin. Dá b'is rin ar breacad an lae do cuireadar beirt fear rómpa cum ionad comnuigte do focužad doib i gcomair na hoirdce. U'pilleadar na firi tar n-air, as ráo ná raib an námaid le feicrint i n-aon ball, go raib bóctán beas déanta amac aca ina b'éadfad an clarla coislad, ir sup doir doib a n-airtir a déanam i b'íor-torac na hoirdce.

Áit do fairfead an beirt fear ro, ir do cuiread cúntar a dtuair go dtí an ácais. Do bailis Doimnall buidean eile ir do éirí ré féin ir fear do muinntir mhuicéartaig a gcuid cupad le céile. Uí an Muicéartaac ar lapad cum tíoğaltar a baint do'n lapla ar marlad éigin a duibrad sup éirí a muinntear rin

air. Do rinneadh dá éirí do'n buidín nua roin; do cuireadh roinnt aca éum faise, is d'ordúigeadh do'n roinnt eile beith ullam éum riubail go tapa i n-aghaid an náimad.

Cé go raib pé com mór aindearf roin, do toghadh an t-athac mar éann ar an mbuidín a bí le faise, i ngeall ar an eólar a bí aise ar na pléibtib is ar feabhar a coirídeacta. Cuaird ar Muirchéartaic péin leir an éirí eile. Ar airtiuúghadh do muinntir an Iarla um éirídhóna, do bí an t-athac le n-a buidín i bfoladh 'ran bhraoic as tabairt fá deara gac cori do cuireadh doíob. U'fáirceadh iad as dul trearna na gcnoc ar éirí na hoirdce is as pleamnuadh ríor le fánaid gup éil an móir-rsamall doirceadh do leat móir-otiméall ar fáo iad. Aet ní raib dearmad orca i ttaoib an trligeadh do éogadh; bí eólar cinnte as Doimnall ar an ngleann ina bfeacadar an beirt fear ar maidin. Is com luat is connaic pé an buidean as tabairt a n-aghaid ar an áit éadna do éar pé i n-a aigneadh an ball i n-ar deallmáic go bpanfaióir an oirdce rin; is 'nuair a bíodar iméighe ar fáo do éuair pé le n-a buidín fá déin muinntire an Muirchéartaic.

Ar éoirint an éntair rin doíob do táinig lán-ácar 'na gceoidce, agus is tapa d'ullmuigeadh iad péin éum beith i n-athcumairce do'n ggleann roin ar éad an lae. Bí, go deimín, cuir do'n buidín rin is níor éair an obair a bí rómpa leó, níor fanntuigeadh airgead na Dairíogina, is níor mian leó fuil an Iarla a doirce; aet b'éigin doíob géilleadh do éoil a ttaoirce. Bí tuilleadh aca as brait ar airgead d'fághail, is ba éuma leó cia an nóir, aet ní raib 'ran gairrad roin don fear com fanntamail éum airgead ná com

cíocraic éum fuil an Iarla do tarrainis le Domnall Dub féin, ceann uirraio na buirne. Ir fíor go dtus ré iarraicé ar an bpeall do bí 'na époide a céilt; aét bí an tpoic-fuadar do bí fé nó-foilléir, ir níor b'féidir ríat a éur air. Bí fuac as a lán do'n buirín do, asur ir móir sur bpearr le cur aca a ríórnac a gearraic ná ríórnac an Iarla.

Dála muinntire an Iarla, ir mall rocair do gluar-eadar le fánaio, ir cé go raib tórcéadar nó-móir ann, níor teip orca an cabán air ar éaparadar an beirt ar maidin d'aimriugaó. Cio pollam do b'eaó é, ceitire troigéte déas ar fáio ir deic troigéte ar leiteao. Níor b'fada ó cuiréao nuao-díon air, ir éuricí caoiris ir sabair ann i ngarb-fíon. Níor fuaraic an odair do na fearaib plaicé a éur ar do'n Iarla; aét ir fonn-mar do luigeadar ar an ngnó roin asur ir gearra ná aicneocá an cabán roin do éoirgeadar com hálunn rin é. D'auigeao béitleac teineao gan maill ir d'ullmuigeao biaó. Do fuio an tIarla éum bíó, lán do ríleir. Do ríeio a cómpaó uaió 'na tpean-tuile as cur meanma ir muinigín i gceioicéib na bpear.

"Caó é an bpiis mo beaca-ra," aweiéao fé, "táim-re anoir as tpuioim leir an uais; aét panraio cúir mo éreioim ir mo tíre im' diaio. Tósrar ruar an cúir rin le daoine eile—daoine níor tpeire ná mire-ná rmuainis, a mic mo époide," ar fé, as deimniugaó do Cormac, "go bpaiaio an cúir acáim a éornam báp liom féin. Ná rmuainis sur as bpaic orm-ra béio pí éum i éur ar asaió. Táim-re as déanam mo dícill éum i éabairt ruar doib reo cíocpar im' diaio gan teimeal. Tá mo épario go léir imcigéte. Do tuit-eadar pan mbpuiigin reo ar ron a raoirre ir a gceio-

im. ‘Do b’fearr liom’—aḡur aḡ maḡ roin doḡ o’eiḡuḡ an rean-duine ip riuḡail ré ḡo oḡi an taoḡ ḡall do’n tpeomra coḡm acḡuinneac ip doḡ mbeic lúḡ na hoḡige ’na cḡnámáib fóp—“do b’fearr liom tuicim i nḡleó do ḡir ip do cḡpeoḡam ’ná beic beo tapéir buaiḡo onóraiḡ. A Córmaic,” ar ré aríp, aḡ deimniugacó cum an óḡláiḡ, “taoi-pe léiḡeannta ḡo leóir. An ḡcualair maḡm trácḡt tar fear cḡrionna doḡr b’ainim murcáó liaḡ? Do máir pé tamall im’ ḡiḡ, ip ba móir aige mo fear ip mo rínirip. Fear do b’eaḡ é do riuḡail a lán ip ní beaḡán léiḡinn a bí ’na cḡeann. Bí pé lán o’eaḡtraiḡoib ar mo cḡraio—ar na rean-ḡairḡiḡeaḡaib a ḡáinig roḡam. ḡan ampar do bí beaḡán meapḡaill air, aḡur tapéir mo teaḡ-ra o’fáḡbáil do cḡmnuig pé, fá mar dubraḡo liom, ’ran ḡleann ro, aḡ o’éanamá ḡann ip tapḡḡair-eaḡḡa ar nóir na rean-ruaḡo. Do cḡualar péin tapḡḡair-eaḡḡa éigin do ḡunne pé ar mo múinntir, acḡ níor ḡuigear maḡm í.”

Do labair fear doḡ buiḡoin do bí aḡ éirteaḡḡ leir an rḡéal roin, ip dubairḡ ḡo maḡb an fáro úo ḡo o’éiḡean-ac ’ran ḡleann roin aḡur ḡurab inr an teaḡ cḡeatoḡa roin do cḡmnuigeaḡo pé, ḡo o’o’éiḡeaḡo pé i meapḡ na ḡcomarran aḡ iarraiḡo o’eiḡce ip aḡ o’éanamá ruit doib le n-a cḡuro ḡann ip tapḡḡair-eaḡḡa. “Aḡur cao o’imḡiḡ air?” ar an claḡra, ḡo neam-ruaḡimneapac. “Fuar pé báir inr an ḡleann ro, tá doḡ nó tríp reaḡḡ-máimioe ó rín,” ar an fear eile; “do bí pé aḡ riuḡail ó ḡiḡ ḡo ḡiḡ, lá, ḡo oḡáinig doḡcáḡar na hoirḡce air, ip ’nuair a ḡuḡ pé iarraḡḡ ar a boḡán a o’éanamá amaḡ cḡuaiḡo pé amuḡa, ip láir na báraḡ fuaraḡo rinte marḡb é le hair móir-cáirriḡe, ip ḡann éigin rúnaḡ tapḡḡair-eaḡḡa fáḡḡḡa ḡo daḡḡean ’na doḡin.”

Níor fan doḡ—acḡ doḡ ḡránna an báir—i leacain

an Iarla, táinig móir-éocht dóláir air—ní fearóir pé
 cao é a cúir. Níor fan focal ann, cé go raib pé nóim-
 eint ó roin go meanmaó meiríneac as comhráó ir
 as caiteaíó aimpire le n-a cámpánaócaib. Do tús pé
 iarraóó ar s'reann a 'óéanaíó ir níor b'féiríó leir é.
 Do táinig baill-éiríó air ir éiríó pé riar ar an uirlár
 go tréiríó ir go las-b'píógaó. Cao do 'óoilb'is é? An
 aílail an b'péacaíó pé tuar a báir féin inr an r'géal ro?
 An fear a bí com' fada roin 'na tíg, do sinne an
 oipeao roin tarngairéacáca ar a cáraio, do comnuig
 tamall 'ran mboctán céaona roin, o'fagaíl báir 'ran
 gleann roin! Ir ró-deallmaíac sup b'é a rmuaineao
 ar na neiríó rin do cúir éiríó-eagla air, do bain a
 éainnt de, ir o'fuaócaig a cúro pola ar a leacain.

Dála Córmaic, do sinne pé níor mó 'do'n comhráó
 roin ná do léig pé air. U'follar do anoir supab é
 fáir an gleanna an fear céaona o'áruig a mēanma
 féin le n-a cúro tarngairéacáca an lá úo ir é as teacó
 ó r'goil, ir do cúir coóal air cum cearna a tíre do
 léigear dá mb'féiríó, ir b'iongantaó leir go raib pé
 'ran teacó céaona i n-ar máir an rean-fuaó úo inr an
 gleann i n-ar cailleaó é, ir go raib pé i b'foóair an
 taoirig do rearaib in' donar i n-agaíó námao a tíre
 ir a éreiríó. An r'géal céaona do cúir éiríó-eagla
 báir ar an Iarla do líon pé éiríó Córmaic le doóar
 ir le meanmain. Níor tagair pé riam' roimé rin do'n
 fáir rin 'na comhráó leir an Iarla, i ngeall ar an tréó
 'na b'péaca pé é, ir anoir cé go raib pé féin lán do
 mēanmain níor lámáig pé tráóóó éair ar eagla go
 scuirpéao pé tuilleao buairéaríca ar an treantúine.

Do caiteao a lán do'n oiróce mar ro eatoríca, ir fá
 óeiréao tubairt túine éigín sup míro dul i córaó.
 O'áontúig an Iarla, acó ní le pubácar mar ba g'náó

leir, agus as breic ar lámh ar an óglác le muinn-
teardar dubairt—"Do éadar-ra cum comraic
o'ronn mo dútcar ip mo éreideam do éorname ó Šal-
laib; nílim tuirpeac do'n gléó, déct i ttaob buairó—
tá pé as brac ar toil Dé. U'féidir ná tiocparó pé go
fóill, déct fágam le huóacé asat-ra an éuir rin san
teimeal, san éirliŋ ip as zac n-aon šrádar fírinne
ip raoirpe."

Ip tubac, lán-cumac do labair an tlapla, ip níor
b'féidir le Cormac freasraó le lán-toct bróin. An
tlapla do beic doilb ip ead éuir šruaim air; níor
éuirniŋ pé i n-aonóor ar a éarna péin; agus ip mar
rin do ršaradair ó céile i šcomair na hoiróce. Do
éotladair araon 'ran mbočán i leapačaiš veigilte
ón-a céile. Do éodail cuir do na fearaiš i šcabán
learmuiŋ; ip b'éigin do cuir eile aca tul tpearna an
énuic as féacaint i noiaró bó. Do éodail an tlapla
go ráim, agus as dúirpeacé do roim lá o'éiriŋ ip do
éuir a cuir éadaiŋ uime, ip do luiŋ pé go lán-oídeal-
tač ar teinó o'aduŋaó. Uí ionŋnaó a éroide ar
Cormac é o'feicrint as éirŋe com moč roin, ip, ar
easla šur taom éigin a hí air, o'éiriŋ pé péin go tapa
'na óiaró. Do čait an feanóuine é péin ar a glúnaiš
ip do šuiró pé go tupačtač ar feaó tamail. Uí an
teime o'adaiŋ pé 'na lán-lapaó ip as leačaó a cuir
rolair 'na tuile trío an močán beas úo o'á čéiteaó
ip o'á fearšaruŋaó i šcúntar náir éleacé pé riam.

AN DARA NAIT DÉAS.

AN LÉIR-SGRÍOS.

Úí an lá as bheacad. Úí ríice beas polair le peicrint leartoir as daicugad barr na pléibte. Úí lóicne pionn-íuar garb-íéar as réidead ir as cronán so brónac, doilbeac trío an íleann. Da óiamair uaigneac é maóarc an íleanna roin ir an polar as oul i neart, na topa muóallaóa bána as croóac a scoóall coirne oíob féin le íac réioóis íaoíte, ir óá lán-luaríad fá óomairce na moir-ómann, ir an talam cnuaid-íleamain ó'n ríoc.

Úí an ílarla íré n-a óeile i ótaob na óreap to óuaró óum na beiteioóis to íoláóar, ir níoir b'annam as máó é íurab ioníantaó ná maóóar as íillead "Tá ré íó-luac íór," a óeiread Coímac; "ir ar éigin atá bheacad an lae ann. Ní óéanam amíar ná ío mbéio íad annro láíteac." As coíráó mar íin oóib to bhuíead írteac toíar an boóam le íréan-buille, ir ían maill nóimenite bí íarraó íear lán-arríca 'na íearam ar an uplár. Ar oóuir to ííl an ílarla íur b'íad a míunítear féin íad ir bí ioníad ar íad a íeacé írteac óom íadain íin. Acé níoir íás a n-ímíteacé don amíar ar 'na ótaob asur ir íearí íur b'íollar oó ío íaíb ré ímeas a námaó.

Ní íaíb 'ran mbóóan an íaca roin acé an ílarla féin ir Coímac ir íeandíre eile. Ar íaob an námaó b'íin é Doínnall Dub—níoir b'féioir óearmaó a óéanam ann—ííoómar, íearíacé, íaríb-ííadain, ir ío

léigfeá iotá fola ip óip 'na garrt-ghúir ópoc-
 fuadpac. Do labair Cormac leip i ngrú áro ip dána,
 ip dubairt: “A Dómnall, cad tá uait? Sácais mire
 tré lám mo ériode ip léig do'n taoipeac dorra
 onópac ro,”—ip as ráo na bpocal roin do, éait ré é
 féin roip an t-atac ip an clarla. Do óruio Dómnall
 uait i leat-taob é, ip dubairt: “Bíod foirne asat,
 fan go mbéimio péio leip an gcupaó ar otúir, tá
 breit asat air, ní deapmairfeair tu, ná bíod easla
 ort.” Ip fan mail d'aimpiz ré buille ar éann an
 larla. Do marbóacó an buille rin é acé gur corain
 ré é féin le n-a lám. Do géar-foineac a uilleann dá
 cup i roip-riantaib, acé ní tuz ré bpaon fola. Cé
 gur móp a cúio panta níop líuiz ip níop rpreac an
 reandúine, asur ip cróac fearamail adubairt:
 “Suar ar do lám! Ip mire larla na Dearmúman!
 An im' marbad acaoi, a cládaire?” Cé gur léip do
 Dómnall gur b'é an clarla do buail ré, do cúip an
 t-adamugac roin breip mípmize air, ip tuz ré iarpacé
 eile ré, dá gearpac 'fan múineál i gcuma gur rit an
 fuil 'na caire go talam ó'n gneac.

Tar éip an buille rin, cé nár tuit ré níop fan lúe
 'na ballaib, acé ip foiléip d'aimpizeac é as ráo:
 “Éasaim d'onóip Cúio ip do fáoirre mo tíre.”
 Da fáiobrear do Cormac na pocail rin. Dá méio é
 a cúio cumac do cúipeacair as dian-macétnam é ar an
 tuipre bí roim múinntip na héipeann, ip an dub-éó
 d'éipiz 'na pligio féin ip cúip deipeac le n-a cúio
 dócaip go deó.

Ar feac na haimprie reo do congbadair beip
 fear Cormac ip ní fan duaó é. Do carpaingeadar
 an t-atac móp ip beip eile an clarla amac tar
 dorar ip é as tabairt a cúio fola i otréan-tuile.

Do fíneadh ar é ar an tSalaim amuis tamall beag ó'n mboctán, is annpoin do buaileadh arís is arís eile é. Bí cneadh a múineil anoir com leathan poin, is bí an fuil as gluaireadh ar com tuig poin go raib easla ar an acaé go scailpríde é roir a dá lámhaib. Ar an dóbhar poin buail pé buille tuais ar cum an ceann a baint de. Aét táinig epit 'na lám is níor féad pé a curo nirt ar pad a cup 'ran mbuille. Do tug pé iarraét eile, asur leir an tpeap iarraét do bí ceann larla na Dearmúman rgaréa leir an scoip go deó na nveór.

An fáid a bí an léir-rghior ro dá déanam bí Cormac go neam-íuaimneapac fá gheim as an mbeirt úo is gan uaid aét tuicim dá mb'féiríor i tteannta an larla, is óir do teip rin air ba doib id na hornaíde i n-ar labair brón a éiríde. Is ar ceann an larla do bí Doimnall as brac go bfağad pé an t-airgead. Is uime rin is airead do glan pé an fuil de, is do éar go ceanaímal i linn-éaduis é, is do ceartuis an ceartlinn rin i tpeo go bfeadpad pé é breit leir go háireamail go Cairleán na Mainse. Do rgaoil an beirt Cormac uada annpoin. Do mē an t-óglac go dian-éiríde cum an coip gan ceann do bí rmeapca le fuil asur o'fan pé le n-air as ríor-faire is as dian-maétnam ar a glúnaib go brónac, lán-uaigneac, gan péacaint anonn ná anall, gan focal do labart, gan veor do ríleat, gan na neite do bí ar riubail timceall air do tabairt fá veapa. Aét bí pé ceapuisge as an acaé é tógail leir, is óir ba míro doib fillad tar n-air do cup pé beirt fear cum é a breit leó. Do líuig Cormac com truaig-méileac poin 'nuair tugaodar iarraét ar é tarrmang leó ó'n scoip go léigfead pé garb-élocá an trléibe cum truaig is taire óó.

Ir cnuairt an náimairt ná bograð cum truaig ar feicirint an óglaið tuðaið éraíorté úo dá éaiíteam féin ar an gcarinán epé ir folá úo dá rnaíortmeað féin leir go dian-ðaingeað, ir að ráð, “ Fás, ó fás mé i bpoðair mo éarað!—marbairt mire leir!” Ní fuaip na fip ionnta féin é a éabairt leó. Aét níor mar pin do Dóinnall—ní maib an cpoirde com bog poin aige. Bí deitnear air. Bí ceann an Iapla greamniçte 'na láim éle aige, aður ir mar pin do éaimis pé cum na háite ina maib Cormac að fuirpreað leir na fearaib. Do ruð pé ar gualainn air ir ó'árouis leir é. Anoir cá maib an maítear 'na éuro fuirpre ir únpairt ir liuitrið?

Aét féac! tá garrað fear að cup an gleanna úioð go lán-meap, ullam, gléarða, cum comraic, aður ir deallraimac go bpuirto ar éi an clapla a rgiobað leó beó nó marb. Do éoipis Dóinnall a muinntip féin 'na n-aðaró, ir é féin að congbaíl gheim ar Cormac, ir dian-gheim ar ceann an Iapla 'na óá láim. Nuair a éangadar na fip eile i ngearriact dóib b'follar go maib ponm comraic orða. Do bí fear lútmair, tara mar ceann upraio orða. Da meap, dian, óána, do éuir pé an gleann de; ir ní maib deapmao ná himteoéað pé gan oioé-obair. Nuair bí an óá buioin or comair a céile do bog an t-aéac do geit do Cormac, ir do rçmeað pé mar éarð allta. Do búip pé aríp ir aríp eile, ir, cé gur ró-deacair leir é, do maio pé ceann an Iapla uairó ir do éeic pé i lán-géaltaið, mar do b'é an Caomac—an fear do maip pé, mar da óoið leir—do bí 'na ceann ar an náimairt! Ní maib eólar að doim'ne ar éuir a buile, ir éaimis bpuiréað ir mí-órougað ar a garrað, ir do fleamniç Cormac anonn go taob an Caomaið gan tuine óá mótuðað.

Ír beas an tóil i ngleó bí as sarrad an Caomais 'nuair fuaradar an clarla marb rómpa, ír bí sac taob ullam cum rioctáin a déanam go móir-móir óir ná raib an t-atac le pasáil—mar t'ímteis pé ar buile ar a raðaric as béicead ír as dian-rsreadao go fiaðain fpaocmar fíor-eaglac. Ar an áðbar roin, to rinnead rioctáin láitneac eatorpa ír to gluar muinntear na ðainpíogna oipa go Cairleán na Mainse as breic cinn an larla leó ír t'fan sarrad an Caomais anroin cum an corp t'anaeao ír to pasad Cormac i n-aenfeacé leó.

'Nuair a bí a fáit caointe déanta as an óglac or cionn cúirp an larla to cúir pé fáilte lán-ðairdeamail roim an sCaomac ír to beir pé burdeacaf go taitneamac leir an té to rgiob é an ðara huair ó lámraib na n-eacrpainn, ír to luigeatar ar éainnt go céileamail ar an scuma i n-ar teasmuigeatar le céile aríir. Ó t'fás pé Cormac go tréic na leabair to bí an Caomac ar a úiceall as bailužad fear cum an clarla a cornam, mar bí a fáir-fíor aise go raib ðomnall as faire arí cum a tósta nó a marbuisge. Ar fead a bpaó ní raib fíor aise ar ionao comnaróte an larla, ír ba ðeacair fíir t'pasáil to cúirfead íao féin i scontabairt ar a fon. To bí beirt fear leir as faire ar an áac asur ír uaça rcin to fuair pé eolar ar a raib ar bun an oitce rin aise; ír tó n-aontuigeao ðia go otioeapó pé i n-am ar maroin beic an clarla plán beó 'na mearf an trác roin.

Óiompuig a scoirpáó ar ðomnall ír ar an ðfeall a bí 'na éporðe, ar an larla ír ar a muinntir. Ó teasmuigeatar ar otúir le céile ní raib caoi aca ar trácé ar a muinntir féin, ír uime rin ní raib eolar as doin'ne to'n beirt ar ionao comnaróte an fíreile; acé anoir

oiri ba míre doib cuimne ar toul a baile b'éigin doib labairt tar na neitib reo. D'fearruig an Caomac do Cormac cár comnuigeadar a cúirmigíteodirde. "Maireann mo mádar," ar Cormac, "i gClair Doimín aét tá m'áair le fada ar baile. 'Nuair a bfuil an buairdeart ro amac ar dtúir, ir iomda bliadain ó roin, d'fás m'áair an baile ir ar roin amac ní bfuaramar don tuairis air. Ir é mearaimíto go bfuil pé marb le fada maí. A Dia na ngrár, dá bfeicinn m'áair arir ir ró-fárda béiró m'intinn!" "Tá t'atcuinige fásálda asat deana," ar an Caomac, as rnaigmead a lám timdeall air, "ir mire an t-áair rin doob' áil leat feicrint!"

Bí Cormac, amail adubaramar, géar-cúiread, ir anoir ir tara do rit in' aignead na bearta cruada ina maib pé go déirdeanaé ir cia an nóir do fapruig Dia é ó gac cearna, ir do cúir a áair péin cúise cum a lán-bfuiró a rgaiolead ir beir pé buirdead ar le Dia le fapri-éiride. Aét cé gur moir an t-áair a cúir fadarc a áair air níoir táire do'n toét cumá do cúir a éiride fá rmúiró i ngeall ar íde an larla—do bí maí go daingean 'na cuimne. Da duadac an obair a bí rómpa. Do rgaoil an Caomac—Conallac do b'ead é—na fir a táinig leir a baile aét amáin adbar beag do éngaid pé cum cabruigíte leó i gcomair anadairó an larla.

D'fáireadar an oirde rin an corp úo gan ceann do bí rinte go cóirigíte fá gásgaid áro-érainn. Da toib an tóirraí é, ní maib coinnealla ná roillre ann, aét réilte na rpeire as dian-taitneam ar as tuar cuirne i gcomair ná maíone; ní maib uail-gol ban le cloirint aét toib-éronán na garb-gaioite as rior-marad go huaigneac tré gásgaid noctuirgíte na móir-

éirann, is as méabaó thurlice is dá rzairead i gcéin. Aét níor éir ríoc ná fuar-ghaot Cormac ná acair. Cormaic ó'n a noian-fairead le hair an éirp tré foetar mall na hoitce, ní mói a labaradar aét air uairib ba érean a ngear-ornairde. Anoir is arir do éasad toét cauinjte ar Cormac i tpeó go gcluinpríe gaé chead doilb-óubac uair ar fuair an gleanna is b'ionghaó nái éas pé le garb-ghair bróm.

Tar éir an tóirairí fíor-uaignis úo do rugadar an corp gan éann go Cill na Manaé, poilig do bí tímceall ceitpe míle uata, asur anroin do cuirad ar fan i n-Éirinn o'larla na Dearmuman. An fáo a bíotar dá éir ríor 'ran uais is dá éluad le cre tubraó urnaitje dá anam is 'nuair bí an obair críóchnaitje do éan Cormac le háir-ghué go doilbeac buairdearta an marbhaó ro.



AN TREAS NAIT DEAS.

MARBNAD IARLA NA DEASMUHAN.

CORMAC Ua CONAILL

DO EAN.

Dub-éiac ip rian mo éliab do bpedgann,
Tá glias im' giasaib dian le brón.
Ó ciaraó m'larla, a Dia, tarí fóir,
Sporóe-émiac, ró-fial, ba émian i ngleó.

An fóir-fuil éaoin do síol ó'n nSréig,
Dlút-ínaróm ar dtíre ríorparóe réiró,
Ip fuigead i bfiór-lár éumhearsair rgeiró,
Mo rgeir mar rgaileasó ríor paol'n gceiré.

Ná ceartair leac do maḡad i muḡad,
Ná beartair peart-laoló leam, gan éuma,
Ná fairiró lears, gan ppeab, gan lút—
Glacairó bui n-arim neartmar dlút.

Deiró ruaim a éuairis uairis éaoin,
I nouantaib ruairóte i n-uaim éirt mín,
Deiró ruada ruairc ar éruairó-éruit binn,
Dá luadad go buan 'mears uairle ip buiróin.

Ní mian liom rian ar grian 'ran rpeir,
Ní mian liom giar-guic tpmian na n-éan,
Tá ciac as iaóad ar mo éliab go léir,
Ip m'loir ip ria react mbliadain ó 'réir.

Δέτ ní cpoide-ðpυζαó, ná cumá, ná deðir,
 Dá éaoineáó púó 'ran úir ip cóir,
 Δέτ tибpεapγ olút le lút ip tóir,
 Ip pgeimle toubac ar búir i ngleó.

Δ fip-fuit úilir, éaoim, Úeapmumán,
 Ná tóirγ i γcpoide na típe úir,
 Zo píoipaió buiðean ðeap píoémar olút,
 Δγ tóibip námaio tap tuinn anonn.

ðeio blác an eapipaiγ cluétmar, ciúin,
 Δγ páp, 'r Δγ zealaó, op to éionn,
 ðeio pγát ar maidin Δγ an noipúét,
 Δp pγáil ó épannaib éapc anonn.

ðeio cuac zan buaiðeapc, zan ζpuaim, annpúo,
 ðeio cuapc Δγ uanaib buan 'ran zeclúo,
 ðeio luapzaó luaé, le puaim tuilleaðaip,
 'San puapc-ðeapc puaáó-zeal puapc 'ran úir.

Do b'áil leip ptaip 'na éeapc, ip tpeáét,
 Do b'áil leip zpεap zo ðeap ar ééip,
 Do b'áil leip ppaip na n-eap ar pléib,
 Δp cantain zpεanpta ðeap na zpεaob.

Níl doibñeap ζpunn 'ran típ, déτ cumá,
 An taoipeac zpoidé ó pín 'ran úir,
 Tá a éuimne pzpíðé píoip zo olút
 I mongaib mín 'r i zpépíóaib Mumán.

ða mēap a ζappaó óip-ðeap zpoidé,
 Δp faicéé zlap 'paip éóip-énuic mín,
 Δγ ðapzaó ðanaip epón le claiðeam,
 Ó Úaingean éeap zo heócaill éaoim.

Δέτ εἰμ σο εἰμνν μο τοῖτ 'να εἶδῃ,
 ἢρ εἰνντε ρἰνν ζαν θρῖζ 'να ὀείθ,
 ἢρ ρῖνθεαδ θεαδ ρῖορρῖαῖθε δῃ εἶοι να η-ἄεα,
 Σο ρῖνθεαδ ρῖορ 'ζα εἶοιθ ἢ ζερε!



AN CEATHRAMHÓ NAIT DÉAG.

DEIREADÓ.

Da dóilb é fuaim gotha Cóirmaidé ag cantain an dáin rin go huaisneac i lár an poilise 'nuair a tagad pé cum na b'ocal i n-ar fódair pé nuasairt ip lán-éireasairt ar na Gallair do fearuigead pé, 'na lán-aoirde ip do lapad a ghnúir le dáraet ip le neam-ppleácar. Ní minic do carad caoinead le guct com dian, com huaisneac poin.

Acé b'i an léir-faire ip an dian-máctnam poin ró-érom do Cóirmac agus tar éir an marbhad do érioenugad do táinig garb-ghair neam-cuibearac air ip do tuic pé i b'antair ar an dtalam. Do éog a déair a baile é b'edigte lag-b'iozac, ip do éuir i leabair é, ip ar an leabair rin níor éirig pé mam air. Da minic ag labairt é 'na mearbhall tinnip ar na neitib tré n-ar gab pé, ip níor b'féidir leir an mann púnac úo tug Muréad liac óo a éur ar a ceann. B'io pé i gcomnairde ag iarrair é do éraoib'gaoilead, ip i gcomnairde ag caram daor-b'puid na héireann. Acé níor b'fada uair an deiread anoip. Do leat an tinnear tré n-a énamair, ip tré n-a ballair go léir. Do táinig gluatar an báir 'na b'rágair ip d'árouig pé é péin ar a glúnaib le garb-ghair. 'San dtreó poin do leat pé a lámá ip dubairt: "A Óia, beir m'anam leat go flaitear ip raouig mo tír ó érom-b'puid. Ní maib uaim acé an lá d'peirint i n-a gcuirpide lán-nuasad ar Gallair tar tuinn; acé ó 'pé do naom-toil glaozac oim poin an ainpín rin, atáim rára an

raoḡal t'páḡail. A Úia, glac mé tó' cúirt go deó!"
Iar ráto na b'pocal roin tó do táinig laḡaḡar air, ir
tuit pé riar ir t'éas san máill. Do cúiréad le hair
an Iarla é, aḡur ir ráim é a ḡcoolaḡo i ḡCill na
Manaḡ le t'pí éeado bliadóan.

Roinnt bliadóanta i noiaḡo na neite peo do bí
maḡfluasḡ c'puinnigḡe le hair carḡair i Saḡrana. Bí
feair le croḡaḡo aḡur ba léir go raib ḡráin aḡ an
nḡrairḡ rin air. Ir iomḡa feair do máirḡ an méirleac
roin aḡur anoir b'éigin do tóiol ar don máirḡad
amáin. Do tóḡaḡo an ḡroirde-feair roin amaḡo t'oir a
éimeadairde ir ba t'uaric, ba t'oirḡ a t'p'eac. T'p'eacḡo
pé moir-timḡeall le c'p'it-eaḡla mar a mbeir na
mairḡo dá tairbéanaḡo péin tó nó ḡut ó'n raoḡal eile
aḡ p'óḡraḡo a éionnta t'ó. B'p'iaḡoain, neam-t'p'uaig-
méileac é p'ḡreacḡo an maḡfluaiḡ rin 'nuair a tuit pé
marḡo or a ḡ-comair.

Ní péirḡir linn acḡ p'ḡeal ḡairḡo do t'éanaim do
p'raoḡal acḡar C'ormaic 'na t'iaḡo rin. Do cúir an
blaireacḡo roin p'uarḡ pé do éleairḡ na n-arm, ir an
muinigin do bí aige a cúir a t'p'ie, mirneacḡo air cum
t'ul tar lear óir ná raib ḡlaḡoḡac 'ran mbaile air. Do
éuarḡo pé go t'í an Sbáinn, ir níor b'raḡa ḡur éirigḡ
pé go háirḡo 'ran arm le n-a éróḡacḡo ir le n-a éalmaḡc.
Acḡ bí a éroirde 'na t'iaḡo i n'éirinn, aḡur ir iomḡa
iarraḡcḡo do t'us pé ar t'eacḡo tar n-air le buirḡin
neairtmar Sbáinneacḡo cum na n-eacḡrainn do p'uaḡaḡo
ar feairannaib na Mumán. Bí buirdean ullam cum
t'eacḡo leir i b'p'ocair an t'p'luaiḡ do ceapaḡo t' Aoḡo
Ruacḡo Ua Domnaill 'nuair do milleacḡo an cupaḡo
óirdeairc roin i moir-t'uite a beacḡo le p'eall-
beairc na nḡall.

Do léigḡeacḡo pé go cíocraḡ na héacḡa do p'unneacḡo

'ran mbaile na d'iaró rin ip go móir-móir na neite do
 bain leir na Seapaltaí. An uairib do ritead 'na
 aighead an rann rúnac úr do tús Muiréad liac an
 fáir buile do Cormac fao ó foim, ip, lá, 'nuair éuala
 ré bár lapla an tSúgáin ip an éumá i n-ar rugad air
 do luig pé ar máctnam ar an sepió do bí le muinntir
 an tpean-lapla. Cionnup do hoilead a mac 'na
 Ságraná ip tugaó go héirinn é cum na daoine do
 éur i scoinnib lapla an tSúgáin, cionnup do bailig-
 eadar na daoine timcheall air go bfuairadar amac
 supb Ságraná é, ip sup iompuirgeadar uairó anpoin
 le fuac ip le feirg, ip cionnup do millead i Londain
 é, le claon-beart na n-eactrann 'nuair ná raió maí
 le baint ar a beaíó aca, do beartuig pé leir féin
 go raió deallrann éigin ar an rann úr Muiréada léit :

“Sairgídeac óirdearic leagta le feall.”

b'é rin an pean-lapla é féin.

“Oighead aichead taca na nSall.”

b'é rin a mac do hoilead na Ságraná.

“Curaó ag a éairio ceangailte i bpoll.”

b'é rin lapla an tSúgáin ceangailte leir an gCuraó
 Bán i n-uair i n-a bfuair pe é.

“Críóc le treib tar tuinn anall.”

ΟΙΒΡΕΑÇA ΣΑΕΘΙΛΓΕ

leir an

ΑΤΑΙΡ ΠΑΤΡΑΙΣ ΥΑ ΟΥΙΝΝΙΝ, m.e.



I. οιβρεαça ó n-a lám péin.

CREIDEAM ΔΣΥΣ ΣΟΡΤΑ: Τραιγιθεατ βαίεαρ
le hAimpir an Όροç-Σαογαίλ, 1847.

CORMAC ΥΑ CONAILL: Σγéal βαίεαρ le hÉirge
Amac ασυρ Όιτ-έεannaó Iapla na Όearmuíman.
A.O. 1579-1583. Connraó na Σαεθίλγε.

CILL ÁIRNE: Τραέτ αρ ρπέαρ-μαθαρχαίθ loça léin
ασυρ na típe 'na tímceall. (Όά éló-βuaλαó.)

II. οιβρεαça móρ-πίleaó ησαεθίλγε curça i bprim-
easar.

ΌΑΝΤΑ ΔΟΘΑΣΑΙΝ ΥÍ ΡΑΤΑΙΛΛΕ, curça i n-easap
le Όíon-βpollaç, αιρτπιυγαó i mΌéapla, ασυρ
panapán. An tpeap leabap curça amac ας
Cumann na Σγπιθεann ησαεθίλγε, i London.
Όáibi Nutt.

ΔΑΜΡΑΙΝ ΕΟΪΑΜ ΡΥΑΙΌ ΥÍ ΣΥΙΛΛΕΑΒΑΙΝ, maille
le beaταíó an φίλío ασυρ foçlóiη. Connraó
na Σαεθίλγε. (Όά zçló-βuaλαó.)

ΔΑΜΡΑΙΝ ΣΕΑΣΑΙΝ ΕΛΑΡΑΙΣ ΜΙC ΌΟΜΝΑΙΛ,
maille le Όíon-βpollaç ασυρ foçlóiη. Conn-
raó na Σαεθίλγε. (Όά zçló-βuaλαó.)

ΌΑΝΤΑ ΠΙΑΡΑΙΣ ΡΕΙΡΙΤΕΙΡ, maille le Όíon-βpol-
laç αςυς foçlóiη. Connraó na Σαεθίλγε.
(Όά zçló-βuaλαó.)

ΌΑΝΤΑ ΣΕΑΡΡΑΙΌ ΥÍ ΌΟΝΝΕΑΌΔ ΑΝ ΖΙΕΑΝΝΑ,
maille le Όíon-βpollaç ασυρ foçlóiη. Conn-
raó na Σαεθίλγε. (Όά zçló-βuaλαó.)



Gift of Mrs. Albert B. Shea,
Starch

265931



3 9031 01192141 8

PB 1399 265931
.D5C8

Author Dinneen, Patrick

Title Cormac Ua Conaill.

Dinneen, P.

Boston College Library
Chestnut Hill 67, Mass.

Books may be kept for two weeks unless a shorter period is specified.

If you cannot find what you want, inquire at the circulation desk for assistance.

